

ATT MÖTAS

– ett examensarbete om
planering och integration

Pernilla Johansson

Landskapsarkitektprogrammet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och
jordbruksvetenskap, SLU, Alnarp 2007:40

ATT MÖTAS

– ett examensarbete om
integration och planering

TO MEET

– an honour master thesis about
integration and planning

Av: Pernilla Johansson

Handledare: Anders Westin

Examinatorer: Mats Lieberg och Carola Wingren

Det här är ett examensarbete utfört vid Sveriges
lantbruksuniversitet, Institutionen för Landskaps-
arkitektur inom ämnet landskapsplanering, Alnarp,
under hösten 2006 och våren 2007.

Arbetet motsvarar 30hp/30 ECTS.

Förord

Detta examensarbete har utförts inom ramen för landskapsarkitektutbildningen vid Institutionen för Landskapsarkitektur i Alnarp, Sveriges lantbruksuniversitet. Arbetet är utfört under hösten 2006 och våren 2007 inom ämnet landskapsplanering, och motsvarar 30 hp/30 ETC.

Jag vill tacka Jitka Svensson för att du vägledde mig i början och fick mig att "starta upp".

Anders Westin för att du som handledare har fått mig att se på arbetet ur olika synvinklar och lett mig åt rätt håll.

Göran Larsson på MKB i Malmö, Velo Parts på exploateringsenheten, Stockholm Stad och Anki Eriksson på Gårdstensbostäder i Göteborg för att ni har ställt upp på intervjuer och visningar. Biträdande rektor Per Andersson på Kroksbäcksskolan med elever, som har genomfört enkätundersökningen. Mielad Elkalyd för att du så frikostigt tog hand om mig och presenterade mig för de boende i Kroksbäck. Alla i Kroksbäck som har ställt upp med intervjuer. Per Andersson på Sydväst för att du tog emot mig under din pappaledighet för att diskutera arbetet. Min chef Karl-Johan Svärd på tekniska förvaltningen vid Karlskrona kommun för att du har möjliggjort att skriva examensarbetet samtidigt som jag har arbetat. Alla fantastiska vänner som har stöttat mig genom arbetet.

Slutligen vill jag tacka Klas Johansson för ditt enorma stöd under arbetets gång och för all hjälp med tryckning.

Karlshamn juni 2007

Pernilla Johansson

Innehållsförteckning

Förord	3
Innehållsförteckning	5
Sammanfattning	7
Summary	9
Inledning	11
Invandringen till Sverige	13
Integration och segregation	21
Sammanfattning och Analys ...	28
Inför planering av Kroksbäcksparken	29
Bostadsområdet Holma i Malmö	31
Sammanfattning och Analys ...	40
Inför planering av Kroksbäcksparken	41
Bostadsområdet Gårdsten i Göteborg	43
Sammanfattning och Analys ...	56
Inför planering av Kroksbäcksparken	57
Stadsdelen Tensta i Stockholm	59
Sammanfattning och Analys ...	70
Inför planering av Kroksbäcksparken	71
Enkätundersökning Kroksbäcksskolan åk 8-9	73

Sammanfattning och Analys ...□	85
Inför planering av Kroksbäcksparken	86
Intervjuer i Kroksbäck	87
Sammanfattning och Analys ...□	96
Inför planering av Kroksbäcksparken	97
Kroksbäcksparken	99
Beskrivning av Kroksbäcksparken	101
Rundvandring i Kroksbäcksparken	106
Karta över parken□	110
Kroksbäcksparkens förändringsbehov	112
Kroksbäcksparkens förnyelse	115
Karta över förnyelseförslag	124
De åtta baskaraktärerna□	126
Sammanfattning och Analys □	128
Slutdiskussion med Per Andersson	130
Bilaga 1 Enkäten för undersökningen i Kroksbäcksskolan	132
Bilaga 2 Summering av enkätundersökningen	134
Källförteckning	143

Sammanfattning

De tre områden jag har studerat i examensarbetet är så kallade problemområden. Dessa tre specifika är utvalda med tanke på att de har arbetat på olika sätt för att ta hand om sina problem, men alla arbetar med att göra sina bostadsområden mer attraktiva. Jag har förstått att integration och segregation är frågor som ofta dyker upp i samband med problem i dessa områden. Därför har jag valt att studera betydelsen av de här två begreppen. Dessutom har jag valt att sätta mig in i historiken om invandring vilket också tas upp i ett kapitel.

Jag har besökt Holma i Malmö där bostadsföretaget MKB har arbetat med brukarmedverkan, och på ett framgångsrikt sätt lyckats få de boende att både trivas bättre och att vara stolta över sina bostadsgårdar. Gårdsten i Göteborg där Gårdstensbostäder har arbetat mycket med att fräscha upp husen och samtidigt bostadsgårdarna. Tanken har varit att de boende ska trivas bättre och att fler människor ska flytta till Gårdsten. De har lyckats bra med tanke på att det inte står tomma lägenheter i området längre. Här finns även en stor park som kallas för Dalen där man samtidigt har rensat upp. I Stockholm har jag besökt exploateringsenheten på Stockholm Stad, för att studera deras nyuppstartade planering av att

fräscha upp Nydalsparken i Tensta. Parken anses vara eftersatt och behöver göras mer attraktiv för att fler människor ska använda den. Stockholm Stad har stora planer och det kommer att bli många nya aktiviteter när arbetet är färdigt.

Mellan Holma och Kroksbäck i Malmö ligger Kroksbäcksparken som är en länk i ett grönstråk som startar inne i Malmö och leder ut från stan till Hyllie via Kungsparken/Slottsparken, Pildammsparken, Stadion, Ärtholmen och Kroksbäcksparken. Parken är idag eftersatt men från början hade Malmö Stad planer på att det skulle bli en fin och genomtänkt park, med en genomarbetad atrikedom och fina dammområden. Jag har tagit fram principskisser på vad man kan göra för att få parken mer attraktiv och att kännas tryggare. Genom att besöka parken ett antal gånger har jag satt mig in i vad som saknas eller behöver ändras. För att få ytterliggare underlag, förutom de undersökningar jag har gjort i de olika bostadsområdena, har jag gjort en enkätundersökning i Kroksbäcksskolan i årskurs 8-9. Dessutom har jag intervjuat boende i Kroksbäck och Nattvandrare som är aktiva i området. Som jag uppfattar det så finns det en genomgående önskan att parken behöver rensas upp för att bli tryggare och att man

saknar belysning. Dessutom tycker man att det är mycket ont om aktiviteter både för vuxna, ungdomar och barn.

Det här arbetet visar på att det finns stort engagemang ute i landet, att ta tag i problemen i områden som kanske har varit eftersatta ett tag och då blivit så kallade problemområden. Här presenteras också olika sätt att lösa de problem som finns, med olika verksamheter som ansvariga i arbetet. Det krävs uppenbarligen mycket arbete för att människor ska kunna trivas i sitt bostadsområde.

Summary

My honour/master thesis is an analysis of three so called "problematic" outdoor urban environments. These three environments have been selected based on the quite different strategies taken to fight the problems, though in common the ambition has been to improve the quality of life for the nearby residents and visitors. Early on I understood that integration and segregation are key issues in all three areas and I therefore selected these questions as the focus of my work. Furthermore, I have chosen to make a study of the history of immigration, which I have made reference to in one of the chapters.

As the first residential area, I visited Holma in Malmö where the property company MKB has tried to implement "user awareness" and successfully managed to make the residents feel more comfortable and be more proud of their outdoor surroundings. The second area is Gårdsten in Gothenburg, where the property company Gårdstensbostäder has spent a lot of efforts into renovating the houses and the outdoor surroundings. The goals have been to increase the quality of life for the residents and to make the area more attractive in order to recruit new tenants to Gårdsten. Close to the area is the park "Dalen" where major improvement also have

been undertaken. The mission has been quite successful as judged from the decreasing number of vacant apartments. The third area, I visited was the department for exploitation in Stockholm, to study the initiation of a project to open up an overgrown park, known as Nydalsparken, near Tensta. The park has not been managed for decades and was in obvious need of attention to become more attractive to visitors. After speaking with representative it became apparent that Stockholm city has ongoing plans with this park along with several new attractions, which are expected to be completed when the renovation is ready.

A park by the name of Krokbäcksparken is situated between Holma and Kroksbäck in Malmö, and makes an important part in the stretch of parks and green areas that lead from the heart of Malmö to Hyllie, via Kungsparken/Slottsparken, Pildammsparken, Ärtholmen and Kroksbäcksparken. Although Malmö city once had advanced plans which would maintain the beauty of the park, the management soon fell in to dormancy. I have presented principle drawings of how the park can be made more attractive and also make the visitors feel more secure. In order to better understand the needs I have

visited the park on several occasions. To establish a broader basis of the needs I have also conducted a survey amongst pupils in grades 8-9 at the school of Kroksbäck. In addition, I have made interviews with residents in Kroksbäck and with Nattvandrare I have met in the park. As I have understood, there is an overwhelming majority who want the park to be reopened. Also, installation of lights could significantly improve the feeling of security during dark hours. To further improve the value of the park, construction of new activities for the benefit of both

children and adults alike were recommended.

This thesis demonstrates that ways to improve the so called “problematic areas”, i.e. outdoor environments in urban areas that have degraded due to poor management, are engaging people all over Sweden. I have also drawn attention to the number of ways trying to solve the problems, and to where and whom responsibility lies in such area improvements. Clearly, there are few alternatives to hard work and action to get people to feel comfortable in their housing communities.

Inledning

I det här examensarbetet har jag studerat bostadsområden som idag på flera sätt anses vara "problemområden". Problemen kan bestå i att där finns många invandrare och arbetslösa samlade i samma bostadsområde, och att det då uppstår oroligheter av olika slag. Oftast är dessa områden belägna i utkanten av städerna och är dessutom byggda under miljonprogrammet. Målet med examensarbetet har varit att sätta mig in i de problem som finns i bostadsområden i utkanten av städer, och få en inblick i vad man gör åt dem. Dessutom vill jag göra ett förslag på vad man kan göra i ett av dessa områden för att skapa en attraktivare och tryggare park som används mer.

Under arbetet har jag besökt Holma i Malmö, Tensta i Stockholm, och Gårdsten i Göteborg vilka alla är byggda under miljonprogrammet under perioden 1965-1974. I det programmet var målet att bygga en miljon bostäder för att lösa den akuta bostadskrisen som startade i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet. Man ville också höja boendestandarden eftersom många lägenheter hade låg standard. Storskaligheten blev miljonprogrammets kännetecken. Under den här perioden byggdes 25 % av hela Sveriges nuvarande bostadsbestånd,

vilket har gjort ett stort avtryck i tätortsmiljöerna i nästan varenda svensk tätort. Än idag dominerar dessa områden större delen av varenda tätortsmiljö. (Per Olgarsson, Elisabeth Brenning, PiaMaria Hallberg, 2006)

Jag har medvetet valt ut tre kommuner med bostadsområden som har liknande invånare och problem. Dessutom arbetar de på tre olika sätt vilket har gjort att de är intressanta att jämföra. Varje område har stora grönytor i sin omedelbara närhet. De har alla insett att de måste jobba med sina problem men har i dagsläget kommit olika långt i processen.

I Holma i Malmö har jag besökt bostadsföretaget MKB som har satsat på brukarmedverkan för att öka intresset hos de boende för sitt bostadsområde och bland annat för sin utemiljö. Gårdstensbostäder i Gårdsten utanför Göteborg har arbetat mycket med att renovera fastigheterna och att rensa upp i parken Dalen, vilket också ska leda till att man känner ett större intresse för sitt bostadsområde. Det sista besöket har jag gjort på exploateringsenheten vid Stockholm Stad där man precis har startat ett projekt med att fräscha till i Nydalsparken i Tensta utanför Stockholm.

Till sist har jag fördjupat mig i Kroksbäcksparken i Malmö som är en stor och ruffsig park, och som känns otrygg och ointressant trots en enorm potential. Med hjälp av en enkätundersökning i Kroksbäcksskolan bland elever i årskurs 8-9 och intervjuer med boende i området, har jag fått inblick i hur man ser på parken. Med hjälp av de studier jag har gjort och många besök i parken, har jag tagit fram principskisser över vad som kan göras för att Kroksbäcksparken ska bli mer attraktiv och trygg att vistas i.

Som en del i arbetet ser jag det som en självklarhet att jag måste studera den historiska aspekten av invandring och begreppen integration och segregation.

Jag hade velat gå djupare i planeringen av Kroksbäcksparken och göra ett mer detaljerat förslag,

men har tvingats avgränsa arbetet för att det skulle kunna fullbordas inom den tidsram som är uppsatt för examensarbetet. Under arbetets gång har jag insett hur väl planerad parken från början var med mycket detaljer och med en lång växtförteckning. En avgränsning har också varit att det finns mycket material och information att få tag på och det har då varit svårt att se slutet och bestämma mig för när arbetet är färdigt.

Efter varje kapitel gör jag en sammanfattning av vad som sagts under kapitlet, en analys och en information av vilka tankar jag tar med mig till planeringen av Kroksbäcksparken. Vill man inte läsa hela arbetet kan man gå direkt till slutet av kapitlen och läsa en sammanfattning av vad de innehåller.

Solnedgång över kullarna i Kroksbäcksparken.

INVANDRINGEN TILL SVERIGE

Invandring genom tiderna

För femtio år sen kallade man personer som var födda utomlands för utlänningar. Detta sa egentligen inget om hur länge han eller hon tänkte stanna. Sen började ordet invandrare bli ett allt vanligare uttryck. I början ansågs nog invandrare vara ett bättre ord, kanske med tanke på att invandra är något man gjort frivilligt. Idag kallas också flyktingar och asylsökande för invandrare vilket gör att ordet inte längre beskriver en kategori människor som har valt att flytta till Sverige. Ordet invandrare förknippas också ofta med problem av olika slag. Invandring som genom tiderna har haft med arbetskraft att göra har oftast setts som positiv, antagligen för att man då har haft ett behov att fylla ut.

Invandring till och utvandring från Sverige har skett periodvis. Det har varit ett tätt utbyte med de nordiska grannländerna sedan urminnes tider. Det fanns också en flyttning av lands- och landskapsgränser mellan länderna i Norden ända fram till början av 1900-talet på grund av krig, okupationer, unioner och äktenskapstraktat mellan kungliga familjer.

Under senmedeltiden 1500-talet, skickade de som hade råd sina söner utomlands för att studera eftersom det inte fanns något universitet i Sverige. Vid den tiden dominerades storstäderna runt Östersjön av handelsorganisationen Hansan, mitten av 1100-talet till mitten av 1600-talet, och tyskan sägs då varit det största språket i Stockholm. Tack vare handeln blev det också vanligt med invandring från Holland på grund av handelskontakter där. (Elsie C. Fransén, 2001) Tysk teknologi, administrativ kunnsighet och kapital när det gällde det tidigaste utnyttjandet av svenska mineral- och

energiresurser i större skala. Avgörande insatser och initiativ från invandrade utlänningar har skapat en stor del Sveriges ekonomiska och industriella utveckling genom tiderna och därmed också vårt nutida välbefinnande. Ingen invandrargrupp har betytt så mycket för Sveriges politiska, kulturella och allmänt samhällsliga utveckling som den tyska. Stor var den tyska invandringen under senmedeltiden och stormaktstiden men kulmineringen var under efterkrigstiden på 1950-talet. (Sten Carlsson, 1981)

Finnlänningar var skickliga odlare och lärde svenskar att bereda mark genom svedjebränning när de kom, främst till mellansverige, som arbetskraft. (Jan-Öjvind Swahn, 1981) I motsats till svenskar som hade avstannat sin bosättning vid mötet av de stora urskogarna, fortsatte finnarna genom sitt svedjebruk att exploatera fram ny bebyggelse. (Richard Broberg, 1981) Detta pågick under århundraden, med början på 1580-talet, och färdig

Utvandrarnas staty i Karlshamn.

språk och finsk kultur har i finnbygderna hållit sig vid liv mycket segare än andra invandrares etniska särarter. (Jan-Öjvind Swahn, 1981)

Under stormaktstiden 1611-1718, lockade man även skickliga bergsmän, vallonerna, från nuvarande Belgien att bosätta sig i Sverige för att lära ut sina kunskaper i järnädling vid de svenska järnbruken och deras smidesexpertis. (Elsie C. Fransén, 2001)

Ett annat exempel på tidig invandring var skottarna som började komma under 1600-talet och som i flera århundraden hade stort inflytande i det svenska handelslivet. (Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997) Vid 1700-talets mitt invandrade många från Tyskland, Nederländerna, Polen och Danmark till de

svenska textilfabrikerna. (Ann Hörsell, 1992)

I mitten av 1800-talet drabbades Sverige av missväxt och överbefolkning som tvingade fram en utvandringsvåg framförallt till Amerika. Under Amerikautvandringen mellan 1840 och 1920, utvandrade ungefär 1,3 miljoner svenskar vilket var en dryg fjärdedel av befolkningen. Invandringen till Sverige, som då var så fattigt, var låg till långt in på 1900-talet. (Elsie C. Fransén, 2001) Ur 1910 års *Folkräkning*, utgiven av Statistiska centralbyrån, kan man läsa att de största grupperna av invandrare i fallande ordning var; norrmän, finnar, danskar, amerikaner, tyskar och engelsmän. Med första världskrigets utbrott 1914 fick Sverige sin första utlänningslag som begränsade rätten att vistas i landet. Kriget gjorde att det uppstod många flyktingströmmar, och Sverige tillsammans med många andra länder slöt sina gränser för invandring. 1917 kom sedan passtvánget. (Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997)

Under andra världskriget 1939-1945, var de flesta länder i Europa inblandade. Eftersom Sverige klarade sig undan okupation blev vi ett land som var mål för många flyktingar. Många av dessa flyktingar var främst från Tyskland. (Elsie C. Fransén, 2001) 1939 tog Sverige bara emot omkring 5000 flyktingar därifrån på grund av vår då strikta invandringspolitik, men året efter började gränserna släppas och 1942 fick alla som sökte skydd i Sverige stanna. (Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997) En del av dessa människor stannade och blev svenska medborgare medan andra kunde återvända hem efter kriget. Sedan dess har Sverige blivit ett invandringsland igen, och då menar man att antalet personer som invandrat per år är större

än det antalet som har utvandrat. (Elsie C. Fransén, 2001)

Efter andra världskriget var bristen på arbetskraft större än någonsin tidigare. En aktiv rekrytering av arbetare från andra länder var lösningen på problemet för svensk industri, att klara efterfrågan på svenska produkter från krigsdrabbade länder. Med 1940-talets rekrytering av utländsk arbetskraft, till exempel från Ungern, Österrike och Italien, började den moderna svenska invandringshistorien. (Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997)

1950-1974 dominerades av arbetskraftsinvandring vilket kan spegla Sveriges behov av arbetskraft. Då invandrade många tyskar och ganska många österrikare men dominerades av finnar. (Elsie C, Fransén, 2001) 1960-talet är den stora invandringens decennium med en invandring på 30-60 000 människor per år. Då kom även stora grupper av människor från Jugoslavien, Grekland och Turkiet. Mitten av 1970-talet och framåt har dominerats av flyktinginvandring vilket då kan spegla omvärldens kriser och människors behov av skydd och asyl. Medan det under 1970-talet blev en nedgång i invandringen ökade flyktinginvandringen istället kraftigt i början på 1980-talet. De senaste 25 årens invandring har präglats mycket av flyktingar som kommit från avlägsna och oroliga länder i Sydamerika, Afrika, Mellanöstern och andra delar av Asien.

Invandringen till Sverige har förändrats mycket under 1900-talets senaste decennier. Idag är mer än var tionde invånare född utomlands (Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997). En större del av invandringen idag är knuten till flyktingar och deras anhöriga. Flyktingarna kommer från mer avlägsna platser

*"Om jag kunde skulle jag ge
en jordglob till varje barn
och allra helst en lysande sådan,
i förhoppning om att den skulle
öppna
varje barns ögon och hos dem väcka
intresse för och kärlek till
alla folk, alla raser, alla språk
och alla religioner!"*

Dom Helder Camara

Ur Att bryta upp och byta land

Kvinnor från Tensta i vackra klädnader.

Större flyktinggrupper mottagna i Sverige

1945	Ca 122 000 nordiska flyktingar.	Ca 60 000 finska krigsbarn samt 18 300 danskar och 43 300 norrmän.
1939-	Ca 35 000 balter.	Under och efter andra världskriget.
1945-1949	Ca 45 000 flyktingar.	Från koncentrationsläger i Tyskland.
1956, 1970- och 80-talen	Ca 15 000 ungrare.	Revolten 1956 och politiska förföljelser under 1970- och 80-talen.
1968, 1970- och 80-talen	Ca 6000 tjecker.	Praginvasjonen 1968, politiska förföljelser på 1970- och 80-talen.
1970-talet	Ca 11 000 eritreaner.	Krig i Eritrea sedan slutet av 1970-talet.
1970-talet	Ca 20 000 kurder.	Krig och oroligheter i Turkiet, Iran, Irak och Syrien sedan början av 1970-talet.
1973	Ca 25 000 chilensare.	Militärkuppen 1973.
1970-talet	Ca 10 000 övriga latinamerikaner.	Politiska förföljelser i olika länder i Sydamerika.
1975-	20 000 assyrier och syrianer.	Motsättningar mellan kristna och muslimer i Turkiet och Mellersta Östern, från 1975.
Slutet av 1970-talet	9000 vietnam-kineser	Förföljelser av båtflyktingar.
1979-	Ca 40 000 iranier.	Sedan den iranska revolutionen 1979 och kriget mellan Iran och Irak.
1980- och 90-talen	Ca 24 000 irakier.	Oroligheter på 1980-och 90-talen.
1980-talet	13 000 palestinier.	Krig i Libanon.
1980- och 90-talen	9000 somalier.	Oroligheter och krig i Somalia, Etiopien och Kenya.
1950-, 60- och 90-talen	88 000 från före detta Jugoslavien.	Jugoslavier, bosnien och flyktingar från före detta Jugoslavien med flera.

(Ulf Ebbesson och Britta Linebäck, 1997)

än förr. Det finns också en hel generation personer i Sverige som kallas invandrare, trots att de är födda och uppväxta här eller kom hit som barn. (Elsie C. Fransén, 2001) Hur mycket av den svenska kultur som vi är stolta över, har inte skapats av immigranter och deras ättlingar? Under vissa perioder har konst, arkitektur, musik och litteratur, teknik och vetenskap i hög grad präglats av invandrare till exempel Tessin, Sergel, Zorn, Carl Michael Bellman, Evert Taube, och Povel Ramel. Även vårt språk och våra namn har påverkats starkt av invandring genom århundraden, inte minst genom tyska militärer och handelsmän. Ingen invandrargrupp har betytt så mycket för Sveriges politiska, allmänt samhällsliga och kulturella utveckling som den tyska. Det tyska inslaget var störst under senmedeltiden och stormaktstiden men i antal har tyskarna aldrig varit så många som under efterkrigstiden, med en kulminering på 1950-talet. (Sten Carlsson, 1981)

Det finns lite information om att invandringen inte alltid har tagits emot enbart med positiva känslor. Förföljelse av invandrare har skett i århundraden. Man kan läsa sig till att under 1400-talet kunde tyskarna ibland uppfattas som skrytsamma och övermodiga. Detta kan ha varit en dåtidens irritation och oförståelse för invandrare. Under ortodoxins tid var en utlänning tvungen att tillhöra den evangeliska kyrkan för att få bosätta sig i Sverige. Judar tvingades alltså att låta döpa sig efter några månaders kristendomsstudier. Inom prästeståndet ogillade man invandringen under 1600-talet och höll det helsvenskt i motsats till adeln. Prästerna var oroliga för att Uppsala universitet kunde tvingas ta emot obetydliga utlänningar som det kunde bli svårt att bli av med. "Det vore föga berömligt för

"Jag är ett barn igen.

De har tagit mitt språk.

Jag kan inte längre uttrycka
mig som jag kunde förut.

Jag är ett barn igen.

De har tagit min identitet.

Jag är inte längre den
som jag var förut.

Jag är ett barn igen.

Men jag ville komma hit.

Jag kunde inte längre stanna
där jag var, tror jag.

Jag är ett barn igen.

Det blir ett nytt liv.

Jag har fått en chans.

Den tar jag gärna."

Fred Klasen 1983

Ur Att bryta upp och byta land

den svenska nationen att det inte skulle finnas infödda män, som var lika skickliga som utlänningarna.”

Däremot var invandrarna helt outhärliga inom läkar- och apotekarkåren där rekryteringen i Sverige länge var otillräcklig. Ett annat citat som finns från 1600-talet är; ”invandrarna tar brödet ur munnen på svenska yrkesutövare”. Under 1700-talet uppstod ett ordspråk som sa en del om vad man tyckte om några tyska män inom den svenska krigshushållningen; ”Svenske män i Sveriges rike tjäna till hushållning bäst, de är mest varannan like, duga väl till fot och häst” Om en annan tysk militär skrevs på 1800-talet; ”att han var en tysk som hade tjänat sig upp ur ledet, men att han såsom utlänning naturligtvis inte var omtyckt”. Detta visar på en inställning som fanns bland folket. (Sten Carlsson, 1981)

Finnländarna var till en början välkomna av svenskar men började efter hand betraktas med ovilja som sen övergick till svåra förföljelser, som idag kallas för finnförföljelserna. Man förbjöd finnländarnas svedjebruk och brände deras gårdar. De betraktades som rättslösa och jagades från trakt till trakt under hetsjakt. De svenska bönderna dödade många finnländare men finnländarna gav i sin tur igen. (Richard Broberg, 1981)

Bland den agrara sektorn blev valloner som invandrade till Sverige under 1600-talet, under vissa tider utsatta för en viss form av mobbning av den svenska befolkningen. Detta på grund av sitt avvikande utseende. (Bernt Douhan, 1981)

Under 1600-talet blev zigenarna utsatta för den värsta officiella förföljelse som svenska myndighe-

ter någonsin har riktat mot någon folkgrupp. Även italienare som kom hit som stuckatörer, schweizare som stenhuggare, fransmän som förnyade och skapade restaurang- och hotellväsendet och judarna som berikade vårt kulturliv var hårt ansatta.

På 1650-talet var en tredjedel av Stockholms hantverksmästare av utländsk härkomst. Många invandrare fick högt inflytande inom de högre samhällsskikten och många av Sveriges regenter har dessutom tillhört invandrade kungahus.

Sverige har tidiga invandrarvågor att tacka för många avgörande insatser och initiativ från invandrade utlänningars sida. De har skapat en stor del av vårt lands ekonomiska och industriella utveckling genom tiderna, och därmed också vårt lands nutida välmående. (Jan-Öjvind Swahn, 1981) Sten Carlsson skriver i *Fataburen*; ”Invandringen utgör inget hot mot Sveriges nationella identitet. Den svenska kulturen har alltid utvecklats genom påverkningar utifrån, genom immigration av idéer, kunskaper eller människor. Hoten mot Sveriges framtid som kulturnation och som välfärdssamhälle kommer inte från invandrarna”.

INTEGRATION OCH SEGREGATION

Integration och segregation

Det kan vara svårt att förstå skillnaden mellan integration och segregation. Jag har studerat olika dokument och rapporter för att försöka klargöra de olika begreppen. Segregation och integration är relaterade till varandra, men de är inte varandras motsats. Riksdagen har satt upp tydliga riktlinjer för hur Sverige ska jobba med dessa frågor, där de säger att alla stadsdelar i städerna bör uppfattas som attraktiva och trygga av de boende och att de ska utgöra bra och hälsosamma livsmiljöer.

Integration är ett allmänt vedertaget begrepp som ofta används och diskuteras men sällan definieras, vilket gör att man kan tolka det på många olika sätt. Integrationsbegreppet ingår ofta i en föreställning om samhällets förmåga att övervinna sociala, ekonomiska eller politiska kriser. Främst har man förknippat ordet med invandring, invandrare och deras barn. Myndigheterna har medvetet valt att ersätta ordet utlänning som uppfattades som negativt laddat under sextiotalet, mot ordet invandrare. Egentligen är en invandrare en person som har flyttat från ett land till ett annat för att bosätta sig permanent, men statistiskt sett är en invandrare endast en person som har fått tillstånd att bosätta sig och är folkbokförd i landet. (Margareta Popoola, 2002)

Enligt UNHCR (The UN Refugee Agency) definieras en flykting som "en person med välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk uppfattning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp och som inte kan eller vill stå under sitt hemlands beskydd".

Idag är antalet personer i Sverige med utländsk bakgrund närmare 2 miljoner, om man räknar med personer med en eller två föräldrar som är födda i annat land än Sverige.

Två av tre storstadskommuner har mångfaldsplaner, även förorter och större städer. Det är kommuner i glesbygd, på landsbygd och mindre kommuner som inte arbetar med mångfaldsplaner. Antagligen är de inte berörda av segregationens baksidor som de större städerna är.

Ett sätt att se på integration är att det är ett tillstånd då invandrare uppnår delvis eller fullständig jämlikhet med infödda individer, angående deltagande i olika sociala relationer till exempel politik, boendeförhållanden och arbetsliv. Ett annat sätt att se på integration skulle kunna vara när personen har funnit sig till rätta i samhället, så att han eller hon har ett relativt fungerande privatliv och arbetsliv och har delaktighet och medansvar i samhällslivet. Jämlikhet och deltagande är två ingredienser till integration. Integrationspolitik har ersatt invand-

2002 beslutade Riksdagen målet för bostadspolitiken;

”Alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende och bebyggelsemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning skall en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.”

(Lina Martinson och Cecilia Svedin, 2005)

rarpolitik och mångfald har ersatt mångkultur vilket pekar på en ambition att flytta fokus från invandrare till samhällets samtliga invånare.

Margareta Popoola förklarar integrationsfrågan på ett bra sätt;

”Integration är ingen invandrarfråga. Det handlar inte bara om att lära sig det svenska språket och det svenska samhället. Integration är en rättvisefråga, en fråga om att ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter i samhället oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Integration handlar om att bekämpa den etniska diskrimineringen. Det handlar om att motverka och förebygga rasism och främlingsfientlighet. Det handlar om att bryta den sociala och etniska segregationen och utanförskapet. Och det handlar om att främja den etniska mångfaldens delaktighet i alla sektorer och på alla nivåer i vårt samhälle.” (Margareta Popoola, 2002)

Lina Martinsson och Cecilia Svedin skriver i Boverkets rapport *En hel stad*;

”Ett välkomnande samhälle där våra attityder grundar sig på tolerans och respekt för olikheter är grundläggande för att uppnå ett integrerat samhälle. Det behövs därför insatser för att åstadkomma en värdeförändring i samhället, så att synen på människor som lika värda får genomslag och kan medverka till allas lika möjligheter både i samhället och på bostadsmarknaden.”

Runt om i landet pågår mycket arbete för att öka medverkan och engagemang från boende i bostadsområdenas utveckling och förnyelse. Efter utvärderingar och forskning kan man tydligt se att insatsens förankring hos de boende och deras möjlighet att delta i processen är avgörande för

Några av de värden som integrationen förknippas med;

Sammanfogning

Jämlikhet

Rättvisa

Utgämning

Blandning

Interaktion

Inkludering

Delaktighet

Tillit

resultatet. Flera kommuner och bostadsföretag strävar dessutom efter att blanda befolkningen så att bostadsområdena ska innehålla ett genomsnitt av stadens invånare och därmed locka olika befolkningskategorier. Det är viktigt att försöka påverka integration och segregation genom fysisk planering och bostadspolitik. Det är också av vikt att försöka få människor med olika bakgrund att mötas i vardagen för att fördomar, okunskap och rädsla ska minska och att man lär sig se sina medmänniskor som de medmänniskor de är och inte som "vi och de".

Fram till 1980-talets mitt satsade man på fysiska förbättringsåtgärder för att skapa en attraktiv boendemiljö och för att det inte skulle stå tomma lägenheter. Under 1990-talet har man istället satsat på den sociala miljön med fokusering på människorna istället för byggnader och utomhusmiljöer. Syftet har ofta varit att bryta segregationen och minska det sociala utanförskapet. (Lina Martinson och Cecilia Svedin, 2005)

Dagisbarn på regnpromenad i Tensta.

Segregation – att avskilja, särskilja eller avsondra. Segregation betyder att vissa befolkningsgrupper bor, studerar eller arbetar mer eller mindre åtskilda från varandra. En fysisk åtskillnad mellan befolkningsgrupper. Segregation förknippas historiskt med apartheid och en tvångsbaserad åtskillnad mellan folkgrupper, vilket gör att segregationens konsekvenser idag är oönskade. Under de senaste årtiondena är det ojämlikhet, diskriminering och marginalisering som har dominerat definitionen av segregation. (Margareta Popoola, 2002) Man kan skilja på demografisk segregation som innebär en åtskillnad mellan människor som tillhör olika demogra-

fiska grupper till exempel åldersgrupper, hushållstyper eller kön. Socioekonomisk segregation som handlar om människor i olika inkomst-, yrkes- eller sociala grupper. Detta mäts genom andelen socialbidragstagare, arbetslösa eller sysselsatta i ett område. Det kan också mätas genom inkomstnivåer. Etnisk segregation är den åtskillnad som kan finnas mellan människor med olika bakgrund till exempel nationalitet, religion och kultur.

Segregation kan också betyda något positivt då man kan skapa en trygghetskänsla och social gemenskap genom att bo nära de som till exempel kommer från samma land och kan känna en samhörighet med. (Lina Martinson och Cecilia Svedin, 2005)

Man har också pratat om assimilation vilket, när man pratar om invandring, skulle betyda att invandrare anpassar sig efter svenska normer och värderingar. Då förväntas man ge upp kulturyttringar som skiljer sig från det nya landets språk, religion och andra värderingar. Det kan vara svårt att skilja på integration och assimilation, men det är viktigt att förstå att vid assimilation upplöses personens ursprungliga kulturella tillhörighet och vid integration uppnår man jämlikhet men ger inte upp sin kulturella tillhörighet.

Skåne skulle kunna betraktas som ett exempel för en lyckad assimilation då Skåne fram till sextonhundratalet var en del av Danmark och efter det har försvenskats totalt. (Margareta Popoola, 2002) Ett annat exempel på assimilation är dagens invandrare som assimileras mycket snabbare än till exempel senmedeltidens tyskar eller 1600-talets valloner. Deras barn blir nästan alltid försvenskade. (Sten Carlsson, 1981)

”Segregation och integration är relaterade till varandra, men de är inte varandras motsats.”

Barn i Tensta som tittar på ett nedfallet fågelbo.

Sammanfattning

Integration och segregation är allmänt vedertagna begrepp som kan användas och tolkas på många olika sätt. Jag har försökt klargöra de olika begreppen genom att studerat rapporter och litteratur i ämnet och tagit upp några tolkningar. Segregation och integration är relaterade till varandra, men är inte varandras motsats.

De grundläggande principerna är att man ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Dessutom krävs det att våra attityder grundar sig på tolerans och respekt. Segregation kan yttra sig på olika sätt och ses som både negativt och positivt. Det kan till exempel ske genom fysisk-, demografisk-, etnisk- eller socio-ekonomisk åtskillnad. En positiv segregation kan vara när de som kommer från samma land får bo nära varandra och känna samhörighet. Jag tar även upp begreppet assimilation vilket här tolkas som att man anpassar sig totalt efter de normer och värderingar som finns på platsen man kommer till.

Analys

I den litteratur jag har studerat tycker jag att man har ungefär samma sätt att se på integration. Jag trodde kanske att det skulle skilja mer på olika värderingar av begreppet. Min syn på integration är att det är positivt och eftersträvänsvärt vilket vi alla kan ha stor nytta av. Ett integrerat samhälle skulle i mina ögon betyda att man accepterar alla befolkningsgrupper, och ser det som en möjlighet att ta lärdom av varandras kunskaper och erfarenheter istället för att förakta dem. Dessutom skulle det vara mer trivsamt i våra bostadsområden om man kunde lära sig se möjligheterna.

Att till exempel komma till ett nytt land kan innebära stora svårigheter med ny religion och nya kulturyttringar. För att bli integrerad

i samhället krävs inte att man ändrar på sig totalt, utan att man lär sig grundläggande saker för att kunna leva ihop med andra. Jag tycker det är viktigt att man behåller sin religion och sina värderingar men finner sig till rätta i samhället. Det är också viktigt att samhället accepterar de individer som väljer att bosätta sig i Sverige.

Segregation har spontant en väldigt negativ innebörd. Trots att man kan hitta några exempel på att segregation kan vara positivt, tycker jag att det oftast leder till problem som är väldigt svårlösta. Det är bra att de flesta kommuner har mångfaldsprogram för att arbeta med dessa problem. Jag tror dessutom att det är viktigt att man har med dessa frågor vid fysisk planering, inte minst i utomhusmiljöer där människor ska träffas och skapa relationer.

Den förklaring jag har hittat till begreppet assimilation kan låta väldigt hård och negativ. Min uppfattning är inte att förespråka att människor ska anpassa sig så mycket till svenska normer och värderingar, att man fullständigt utråder sin egen personlighet och tro.

Inför planering av Kroksbäcksparken

Av de här studierna har jag lärt mig att det är viktigt att skapa platser där alla människor kan mötas och umgås. Dessa platser måste locka till att alla känner sig välkomna och finner dem intressanta. De får inte utformas på ett sånt sätt att det lätt kan uppstå en etnisk eller social segregation och bilda ett utanförskap. Dessutom kan man med fördel planera ett område där de boende känner sig delaktiga genom till exempel brukarmedverkan. Detta skulle kunna göra att man känner mer ansvar för sin park och inte vandaliserar eller skräpar ner.

BOSTADSOMRÅDET HOLMA I MALMÖ

Välkommenskylt till förskolan i Holma.

Studiebesök hos MKB, Holma i Malmö

Jag har gjort en intervju med Göran Larsson som idag är fastighetschef på MKB i Holma. Holma är ett bostadsområde som ligger i utkanten av Malmö och tillhör stadsdelen Hyllie. Området är uppkallat efter gården som låg på platsen förut, och ligger mellan Pildammsvägen och Kroksbäcksparken söder om Ärtholmsvägen. Ofta talar man om Holma och Kroksbäck som ett område. Här finns 8-vånings hus och 3-vånings hus, 1/3 är bostadsrätter och resten ägs av MKB. Området byggdes 1972-1974 under miljonprogrammet. 2006 är det 3629 invånare i Holma och 70% av dem har invandrat till Sverige. Närmaste grönyta är Kroksbäcksparken som är en stor vildvuxen park mellan Holma och Kroksbäck.

I början av 1990-talet hade man uppmärksammat att det fanns ett stort problem i Holma. Det var mycket förstörelse och vandalism i området och man kände sig otrygg i närheten av sin egen bostad. Det gick åt 10 miljoner i onödiga kostnader genom klotter, trasiga rutor och annan skadegörelse. Relationerna mellan de boende var mycket dåliga och man pratade inte med varandra.

1992 blev Allan Karlsson ny vd för MKB och samlade då 30 chefer för att dra igång "Projekt Holma". Processen startade i januari 1993. Uppdraget var att få Holma på fötter igen genom brukarmedverkan, som kunde resultera i att man blev mer medveten om kostnader och då mer aktsam om sitt bostadsområde. Genom det ville man skapa en förståelse för att pengarna hellre kunde användas till gemensamma trevliga saker, än att laga allt som togs sönder. Man började därför med att kalla män-

niskor till möten där det erbjöds ersättning till de som ville vara med och arbeta på sin bostadsgård. Varje hus träffades tre gånger och det visade sig att tre av husen var intresserade av att vara med i projektet.

Människorna i området var trötta på projekt som aldrig riktigt blev av och från MKB var man beredda på att det inte skulle bli så stort gehör som man kanske ville. MKB började därför med att måla om entréer och reparera trasiga saker för att de boende skulle förstå att de menade allvar. Stora krukor med sommarblommor planterades och sattes ut, vilket man trodde skulle ha en harmoniserande effekt på de boende. Det märktes då att människor stannade vid krukorna och började prata med varandra, det hade skapats en typ av mötesplatser. Dessutom kallades polis, skola, och barnomsorg in för att de också skulle få vara med i projektet.

En av skyltarna som välkomnar till Holma.

Ett avtal skrevs mellan brukarna, MKB och hyresgästföreningen och brukarna fick en summa pengar att använda till skötsel av inre och yttre ytor. Ett område på 100 lägenheter fick 100 000 kronor i en reparationsfond. Ersättningen för de som ville vara med i brukarmedverkan blev cirka 500-700 kronor i månaden och per lägenhet beroende på hur många timmar man jobbade. MKB informerade om hur många timmar det tog att sköta inre och yttre skötsel till exempel trappstädning, byte av glödlampor, städning av källare och vind, ogräsrensning och skräpplockning. Efter att detta gått över till brukarmedverkan kunde personalen istället bli behjälpliga med andra uppgifter de inte hunnit med tidigare. Från brukarnas sida valdes en samordnare som höll kontakten med MKB.

Våren 1993 startade de boende som hade anmält ett intresse med att sköta sina gårdar.

I maj när brukarna hade arbetat med projektet ett tag ville man plantera mer blommor. MKB föreslog då att om brukarna lade 10 000 kronor av sin fond så skulle MKB lägga lika stor del. Brukarna satte mer blommor och man märkte att det med deras engagemang och deltagande dessutom resulterade i en förändring med färre trasiga rutor i området.

Sommaren 1993 hade ett så stort intresse skapats av självförvaltning att man ville fortsätta med att ändra strukturen på gårdarna. MKB insåg att det sociala nätverk som hade skapats var viktigt och lät dem låna pengarna till omstruktureringarna från nästa års verksamhetspengar. Brukarna planerade och utförde så mycket det gick ihop med en trädgårdsmästare, Paul Pålsson. Det som inte gick att anlägga själva ställde MKB upp med att göra,

till exempel asfaltering och plattläggning. Nu hade man märkt en skillnad i att det inte var lika stor kriminalitet och att det hade skett en stor förändring med vandalismen. 1994 startade resten av bostadshusen upp efter att de boende hade sett vad som kunde ske med bostadsgårdarna.

Projektet skulle hålla på i ungefär fem år och det fanns en styrgrupp där det förutom människor från MKB, fanns en person utifrån som skulle stå för ett utifrånperspektiv. Gruppen träffades en gång i månaden då man redovisade vad som hade gjorts och fick synpunkter på det.

Göran Larsson gjorde ett uppehåll med Holma under några år när han blev kallad till Nydala/Fosie, ett annat område med liknande problem. 2000 var Göran Larsson tillbaka i Holma eftersom projektet där höll på att tippa. Man hade satsat på andra teman och inte lyckats hålla det man startade vid liv. "Ett sånt projekt är inte självgående utan måste få näring varje år annars dör det ut", säger Göran Larsson, "Människor behöver bli uppmärksammade och få höra att de är duktiga. Saker måste göras vid rätt tillfälle och på rätt sätt i rätt samband och man får inte ha för strikta mål utan kunna ändra under resans gång". Göran Larsson säger att han har lyssnat mycket. "4-5 saker har gjorts vid rätt tillfälle, man måste ha mycket igång samtidigt. Det måste vara en process inte ett projekt."

Projektet fortgår ännu 2007. Malmö jobbar med ett projekt som kallas "Välfärd för alla" där MKB bland annat bidrar med brukarmedverkan i Holma. Nästan 5000 lägenheter har möjlighet att vara med och ungefär 15-20 % deltar i brukarmedverkan. Idag tycker Göran Larsson att man borde skapa verksamheter i form av bokaler, det vill säga

Bellevue-
gården

Ärtholmen

Kroksbäck

Södertorp

Kroksbäcks-
parken

Holma

Kulladal

Hyllie

affärslokaler kombinerade med bostäder. Det skulle tillgodose kundernas behov när Malmö förtätas utanför Holma och även de genomgåendes behov. Kaféer borde få chans att startas i tvättstugelokaler som står tomma. Det finns många människor som har tankar om att de skulle vilja starta någon rörelse och med fler rörelser skulle det bli mer liv i området.

Efter strukturförändring på en av gårdarna i Holma.

Bilderna visar koloniområdet Krattan med lotter formade som tårtbitar.

Man borde också jobba med att göra Kroksbäcksparken tryggare genom att rensa upp i den och göra den mer öppen. MKB har gjort försök i södra delen genom att ta bort sly och lyfta kronorna på träden. Man har även placerat ut bänkar och urnor med blommor för att skapa mötesplatser. Det finns ingen ungdomsgård idag vilket borde finnas så ungdomar kan träffas och lära känna varandra genom olika aktiviteter.

1995 när Koloniföreningen i Sverige hade 100-års jubileum fick MKB i Holma i uppdrag att starta upp kolonilotter med ett speciellt tema. Det skulle handla om integration eftersom 60 % av områdets invånare då var från andra kulturer. Man valde att utforma området i en cirkel med tanke på ett världsperspektiv. Ungefär 50 tårtbitar formades till lotter. Man fick bara ha grönska på sin bit det vill säga inga möbler eller redskap. Inga egna verktyg eller redskap fick finnas utan man fick samsas och låna av varandra vilket skulle leda till att man fick kontakt och lärde känna varandra. Konversationer skulle startas. Ett europaperspektiv försökte skapas genom att välja odlingsalternativ från Europa.

Projektet kostade inte MKB något eftersom entreprenörerna stod för anläggningskostnaderna, ca 350 000 kronor, mot att de fick ha sin reklam uppsatt. Projektet har varit uppskattat och har fungerat bra. Det är få människor som lämnar sina lotter.

I Kroksbäck arbetade man inte på samma sätt utan man startade nätverk som började växa samtidigt som brukarmedverkan var igång i Holma. Där öppnade man upp skolor och kommunen lånade ut lokaler så man kunde starta till exempel kvinnoka-

Kjell Malmgren, glad brukare i Holma.

Rabatt anlagd av brukarna i Holma.

"Det är sunt förnuft och enkla lösningar som krävs, man får akta sig för att krångla till det. Det gäller att göra sig vän med människor och kunna tillfredställa dem."

fé. För männen som tillhörde andra kulturer ansågs det vara riktigt att kvinnorna ägnade sig åt aktiviteter som tillhörde barnomsorg. Göran Larsson berättar att "vid dessa träffarna kände sig kvinnorna fria och tog av sig sina slöjor".

Man startade cirklar till exempel matlagning från olika kulturer, handarbete och olika nätverk. Här skaffade man sig en mer social trygghet genom att lära känna sina grannar som också gick med i de olika aktiviteterna. Det var viktigt att synliggöra människor och få dem att känna sig hemma i sitt bostadsområde. Dessa människor som ofta var invandrade från andra länder var inte kostnadsmedvetna, men med startade cirklar och nätverk blev man mer aktsamma och vandalismen minskade.

Idag står projektet stilla i Kroksbäck eftersom det inte fungerade lika bra med nätverksamhet som med brukarmedverkan. Det fanns nog inte människor där som brann för projektet så som det gjorde i Holma. "Det är sunt förnuft och enkla lösningar som krävs, man får akta sig för att krångla till det. Det gäller att göra sig vän med människor och kunna tillfredställa dem" säger Göran Larsson.

"Ett sånt projekt är inte självgående
utan måste få näring varje år annars
dör det ut."

Bostadsgård i Holma.

Sammanfattning

Göran Larsson som är fastighetschef på MKB i Malmö har drivit ett projekt i bostadsområdet Holma sen 1993. Han startade upp brukarmedverkan och engagerade människor till att sköta sina egna bostadsgårdar. Idéen med projektet var att de boende skulle känna sig engagerade och ta mer ansvar för sin omgivning. Detta för att minska de problem med skadegörelse och nedskräpning som var ett stort problem i området. Projektet har fungerat bra med Göran Larssons engagemang och drivkraft.

Analys

Texten som jag har skrivit om projektet med brukarmedverkan i Holma är sedd endast ur ett perspektiv, eftersom endast en person som har haft med projektet att göra är intervjuad. Göran Larssons syn på arbetet är väldigt positiv och därför är det den känslan som genomsyrar texten. Han har lagt ner ett stort arbete och brunnit för projektet vilket man också kan utläsa. Jag kan konstatera att hans engagemang har skapat en stor lust att ta hand om sitt bostadsområde och sköta sin boendemiljö.

Samtidigt kan man tycka att en sån här solskenshistoria borde ha haft många tunga baksidor och det har det säkert också. Intressant hade varit att även få en boendes syn på projektet eftersom det säkert finns många olika värderingar om hur det har fungerat. Även Malmö Stads syn på projektet hade varit tankevärt.

Varför fungerade inte det sättet man jobbade på i Kroksbäck? Var det för att ingen lika ambitiös person som Göran Larsson hamnade där eller skulle man ha provat brukarmedverkan även i Kroksbäck? Satsade man på fel saker eller är det ur Göran Larssons synvinkel?

Min syn på Göran Larssons arbete är att han har gjort ett hederligt arbete och det är skönt att han idag fortfarande ser så positivt på projektet, som säkert varit mycket tungt emellanåt. Jag tror att han har lyckats eftersom han har försökt se de boendes behov av att synas, höras och att betyda något. Vikten av att de får ta hand om något och känna stolthet över det vilket också ökar tryggheten i området. Att han har lyssnat och att de boende sen har fått känna att det faktiskt händer något och som leder någonstans. Samtidigt känns det konstigt att det ska behövas såna eldsjälar för att människor ska trivas där de bor. Är det inte delvis upp till var och en att försöka se till att man trivs?

Inför planering av Kroksbäcksparken

Med ett stort engagemang från någon eldsjäl verkar man kunna hålla igång stora projekt och arbeten. Det verkar till och med som att det krävs någon eller några personer som brinner för uppgiften för att det ska fungera. Kanske ska man leta efter en sån person som avlönas för att hålla i uppdraget att förbättra och förvalta Kroksbäcksparken, och som har förmågan att samla människor till ett engagemang.

MKB har redan gjort försök att rensa upp i parken genom att gallra ur sly och höja trädkronor i den södra delen. Göran anser att det borde gallras ur mer i parken och att det skulle behövas en ungdomsgård och kaféer. Det är en bekräftelse på vad jag anser behövs i parken.

BOSTADSOMRÅDET GÅRDSTEN I GÖTEBORG

På väg till Gårdsten

Studiebesök i bostadsområdet Gårdsten i Göteborg

Anki Eriksson som är informationsansvarig på Gårdstensbostäder i Göteborg har ställt upp på en intervju om deras arbete med bostadsområdet. Gårdsten byggdes 13 kilometer nordost om Göteborg mellan 1969 och 1972, under miljonprogrammet. Med sina 100 meter över havet har många en svindlande utsikt över landskapet från sina lägenheter. Det finns idag bostadsrätter men området domineras av hyresrätter. 83 % av de boende i området är av utländsk härkomst och de flesta är från Irak, Finland, Jugoslavien och Somalia. Av cirka 7500 boende i området bor 6500 i Gårdstensbostäder. Förutom att Gårdsten ligger som en ö i landskapet finns det ett stort grönområde i mitten av bostadsområdet som heter Gårdstensdalen men kallas enkelt för Dalen.

Under miljonprogrammet byggdes bostadsområdet Gårdsten 1969-1972 nordost om Göteborg. Vid den tiden stod 85 000 personer i bostadskö i Göteborg och det fanns ett stort behov av bostäder, precis som i många andra städer då miljonprogrammet startades upp i Sverige 1965. Man trodde att det skulle lösa de sociala och ekonomiska problem som fanns men istället uppstod en rad nya problem, som även de var av social och ekonomisk karaktär. När området byggdes flyttade människor in och höjde sin standard vilket gjorde att de snabbt klättrade uppåt på bostadsstegen och flyttade vidare. Det resulterade i att det istället stod många tomma lägenheter och att människor som inte hade det så gott ställt blev placerade i området. Gårdsten utarmades och blev segregat.

Anki Eriksson berättar under min intervju att det under 90-talet fanns problem i området och Göteborgs Stad funderade på vad man skulle göra åt "Gårdstensproblemet". 4 av 10 lägenheter stod tomma och statusen låg i botten både lokalt, regionalt och nationellt. Det var en privat bostadsförening som ägde husen i den norra delen, och när de gick i konkurs startades Gårdstensbostäder 1997 som ett litet utvecklingsbolag i Förvaltnings AB Framtiden. Bolagets vd rekryterades från Konsument Göteborg och anställde personal till bostadsbolaget. Det blev en platt organisation där huscheferna ansvarade direkt under vd:n. Målet var en långsiktig och hållbar utveckling av bostadsområdet, det vill säga ingen dagslända. Arbetet var okonventionellt, det gick inte att göra som man

Gårdstensbostäders utgångspunkter;

- ” * Ett okonventionellt förnyelsearbete skall startas med utgångspunkt från en helhetssyn på boendet.
- * Situationen i Gårdsten fordrar en kraftsamling inom koncernen.
- * De boendes möjligheter, att genom eget arbete kunna betala hyran, är ett mål i sig.
- * Projektet skall utvecklas i nära samarbete med övriga intressenter i stadsdelen.
- * Projektet skall öka de boendes inflytande och ansvarstagande i boendet.
- * Låta den egna personalen få ett kraftigt decentraliserat ansvar, med stora befogenheter för personalen närmast hyresgästerna”

Ur Powerpointpresentationen "Välkommen" från Gårdstensbostäder

alltid hade gjort innan. Man skrev en uthyrningspolicy som skulle följas och ansåg att delaktighet från hyresgästerna var en mycket viktig del. Bostadsföretag brukar inte skapa arbeten men här satsade man på att göra det till exempel genom att nya företagare fick sköta renoveringar. Satsningar på att skapa ett mer levande centrum i Gårdsten har också gjort att företagare har öppnat butiker.

Man fick koncernbidrag för att kunna renovera den östra och den västra delen av Gårdsten, annars hade det tagit mycket längre tid att starta projektet. Det började med att Solhusen renoverades i den västra delen av området, vilket var ett EU-projekt som man till viss del fick bidrag till. Det kostade ungefär 100 miljoner kronor att renovera 255 lägenheter, och för energibesparande åtgärder fick man ett bidrag på cirka 5 miljoner kronor. Det blev ett gigantiskt mobiliseringsarbete där ett 50-tal personer samlades i olika grupper till exempel en grupp som arbetade med färgsättning, tvättstugegrupp, it- och parabolfrågor, gemensamma utrymmen mm. Man arbetade fram flera förslag tillsammans med arkitekten.

Många olika åtgärder gjordes för miljön, ekonomin och trevnaden som solfångare på taket för att ta vara på energin, växthus, parabolstationer, flytta upp tvättstugorna från källare till marknivå, uppfräschning av fasaderna, kompostering, återvinningssystem, Molok, tilläggsisolering för att spara energi och då minska kostnaderna med 40%. Gårdstensbostäder installerade ett individuellt mätningssystem för varmt och kallt vatten, el och värme. Detta gör att man betalar mer om man är slösaktig och får pengar tillbaka om man är sparsam. För värmemätning är det ett så kallat

Västra delen av Gårdsten med bevarade runda former på gårdarna.

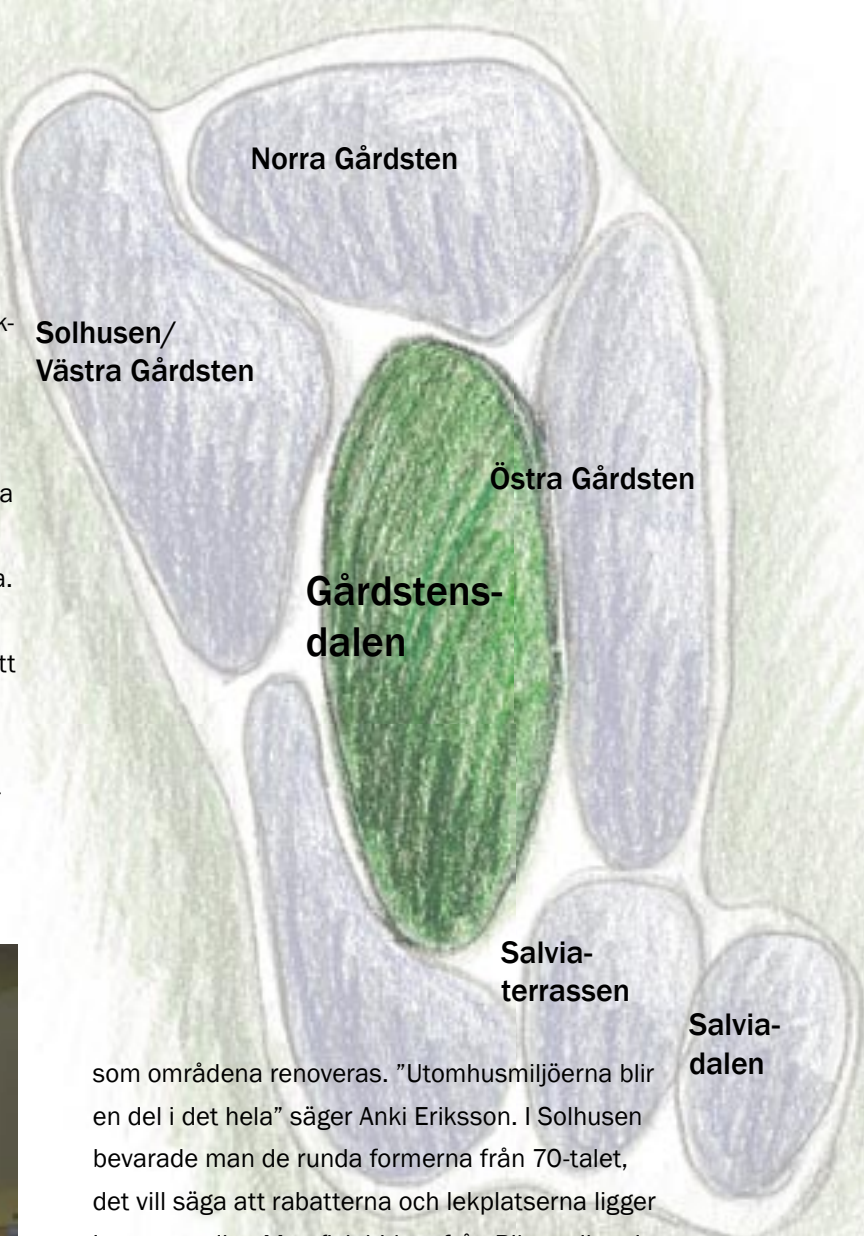
Konstverk i Västra delen av Gårdsten.

komfortsystem som mäter rumstemperaturen på ett rättvist sätt. Skulle man mäta energi skulle det bli orättvist med tanke på att man har olika förbrukning beroende på om man bor till exempel på en gavel.

Alla lägenheter i Solhusen har tillgång till en växthusyta på cirka en kvadratmeter som man kan odla på, men det är inte alla som vill odla vilket gör att man kan få möjlighet att få tillgång till en större yta. Det finns tre växthus det vill säga ett till varje gård. De inglasade balkongerna och odlingslotterna är ett bra argument vid uthyrning men det har inte blivit fler växthus i de andra områdena, dels eftersom man anser att de var dyra att bygga och dels eftersom man inte bygger liktydigt i alla delområden. Bostadsgårdarna fräschas upp på samma gång

Växthus i Solhusen.

som områdena renoveras. "Utomhusmiljöerna blir en del i det hela" säger Anki Eriksson. I Solhusen bevarade man de runda formerna från 70-talet, det vill säga att rabatterna och lekplatserna ligger i stora rundlar. Man fick bidrag från Riksantikvarieämbetet för att kunna renovera alla konstverk som står på gårdarna.

Som etapp två satsade man på den östra delen av Gårdsten som kallas för just Östra Gårdsten och består av flera hus som har terrasser. Husen var stora och massiva med tråkig mörk fasad av dansk brun sjösten så man putsade husen vita. Detta för att få ett fräscht, modernt och attraktivt intryck av området. De boende i området fick vara med och utveckla bland annat gemensamhetsytor och

Bilden ovan visar oanlagd yta i Östra Gårdsten och nedan ser man nyplanterade träd.

Östra Gårdsten skymtar när man står i Dalen.

terrasser. Inför att nya områden ska renoveras eller byggas gör man utställningar där boende får skriva ner önskningar om gemensamhetsytor och det gjorde man även här. De boende önskade övernattningsrum i den gemensamma lokalen, att tvättstugorna skulle flyttas upp från källare till marknivå och att bastu skulle finnas i de gamla tvättstugorna.

Det fanns enligt Anki Eriksson inte så många önskemål om de gröna ytorna, men ett var att man ville ha en fotbollsplan på en av de små ytor som fanns. Det röstades ner när man ansåg att ytan var för liten och att det fanns för få grönytor mellan husen, så man ville hellre lägga en fotbollsplan inne på gården. Men man gjorde om mellanrummen mellan huskropparna, trappor, terrasserna till lägenheterna och de slingrande gångarna.

Mitt i Gårdsten ligger ett grönområde som delar bostadsområdet eller så kan man säga att Gårdsten är byggt runt det här området. Grönområdet heter Gårdstensdalen men kallas förenklat för Dalen. Detta är ett rekreationsområde där det idag finns många möjligheter till bland annat lekar och bollspel, men fram till 2000 var Dalen en katastrof ekologiskt och trygghetsmässigt berättar Anki Eriksson. Dalen ägs av Göteborgs stad genom Park & Natur vilka inte hade pengar till renovering, men Gårdstensbostäder ansåg att det var tvunget att göra något för de boendes bästa.

De rensade upp i parken och gjorde den trygg och attraktiv med mycket aktiviteter för en kostnad på 6 miljoner kronor. Först anlätade man fyra projektledare som gick runt i skolorna och i Gårdstens centrum för att få in förslag och önskemål. "Det svåra var att nå alla, säger Anki Eriksson, inte bara en lapp i brevlådan. Det gäller att knacka dörr och

förklara vikten av att engagera sig. Det krävs lite mer tid.” Därefter tog man fram en modell med förslag på aktiviteter från en gammal önskelista till exempel rutschbana och klätternät. Dalen består av fyllnadsmaterial vilket gör att det inte går att bebygga grönområdet med hus eller simhall som har varit uppe till diskussion.

Renovering av Dalen gjordes i samband med att Gårdstensbostäder startade en praktisk utbildning som kallades Park & Utemiljö. I utbildningen lade man mycket av praktikarbetet i Dalen. Till 95% bodde eleverna i Gårdsten och kände en samhörighet och ett engagemang med området. Man rensade mycket i parken och öppnade upp för att skapa en större trygghet. Dessutom planade man ut kullarna för att sikten genom parken skulle öka. Många platser för aktiviteter anlades till exempel tennisplan, fotbollsplan, minigolfbanor, lekplatser, klätternät och grillplatser. En fritidsklubb att gå till efter skolan har startats och den har blivit mycket populär.

Kommande del som ska renoveras är den norra delen, men den renoveringen görs av egen kraft och planeras genomföras över en 5-års period. I Norra Gårdsten kommer man också att anlägga en näridrottsplats och den kommer man att satsa mycket på. Även här har man samlat folks önskningar genom dörknackning och samling i informations-tält där man samtidigt har bjudit på fika. I tälten har man fått rösta eller skriva upp sina önskningar på blädderblock. Här har det kommit in många förslag och efter det har det gjorts skisser på utveckling där man har försökt få in allas önskningar. Detta skulle ha blivit för kostsamt vilket har gjort att man har kallat till återkopplingsmöten där de boende fick

Man har planerat in många spännande aktiviteter i Dalen.

Bilderna visar Dalen som känns mer trygg sen man rensade upp i vegetationen.

” Man måste ge en morot tillbaka för att det ska ge något resultat. Fastighetsägare måste hela tiden elda på under för att det ska fungera.”

ringa in de saker de främst vill ha med. Göteborgs Stad genom förvaltningen Park & Natur, Stadsdelsförvaltningen Gunnared, Idrott och föreningsförvaltningen, Lokala försörjningsförvaltningen och Gårdstensbostäder kommer att samarbeta för att utveckla näridrottsplatsen. I arbetet kommer också Riksidrottsförbundet och Svenska fotbollsforbundet att vara med och bidra till fotbollsplan med konstgräs och andra idrottsplaner.

Vy från Dalen mot Solhusen.

Det finns varken odlingslotter eller självförvaltning i Gårdsten. Däremot finns idéer om självförvaltning men det ligger som ett vilande projekt eftersom Gårdstensbostäder vill prova olika vägar innan man tar ett sånt beslut. Anki Eriksson säger "att man måste ge en morot tillbaka för att det ska ge något resultat. Fastighetsägare måste hela tiden elda på under för att det ska fungera". Gårdstensbostäder har stått för redskap och verktyg som har fått lånas till privata uteterrasser. Det finns många perenna planteringar och det har varit grupper som har velat vara med i skötseln för att lära sig hur perenner fungerar och sköts. Det har också gjorts trädinventeringar och beskärningsplaner över hur träden i Gårdsten ska skötas.

April månad är städmånad och då städar man av hela området, både bostadsområde och grönområde. Göteborg Stad ställer upp med material och containrar under en dag, till skolbarnen som plockar skräp och städar. Sedan bjuds högstadiel elever på Liseberg vid ett tillfälle, mellanstadieelever bjuds på bio och lågstadiel elever får en t-shirt för att de har varit med och hjälpt till. Detta startade 2006, men innan dess hade Gårdstensbostäder egna städdagar en lördag eller söndag under våren. Efteråt grillade man korv och umgicks tillsammans. Under resten av året finns det miljövårdar som informerar om hur man sorterar rätt. Det finns även en broschyr som är tryckt på åtta språk för att man lätt ska kunna ta del av hur det ska gå till.

Förvaltnings AB Framtiden, som är helägt av Göteborgs Stad, består av 14 företag varav 5 är bostadsföretag. Gårdstensbostäder är ett av dem med cirka 6500 av 7500 boende i Gårdsten.

Norra Gårdsten som står näst i tur till att renoveras.

Privata uteterrasser i Västra Gårdsten.

Gårdstens vision 2007 skriven 1997

”En stadsdel med aktiva invånare. Ett bostadsområde där människor tar ansvar för den miljö de lever i. En plats där mångfald inte bara betyder att många olika tänkesätt och livsstilar, olika nationaliteter, religioner, åldrar och erfarenheter finns representerade utan att dessa verkligen samexisterar, samverkar för att skapa en långsiktigt sund och trygg livsmiljö med fungerande välfärd. Ett område där den nya generationen, traktens barn och ungdom, tror på framtiden.”

Ur Powerpointpresentationen "Välkommen" från Gårdstensbostäder

Gårdstensbostäders styrelse består av människor från området berättar Anki Eriksson. Engagemang och kunskap gör att de utvecklar sitt område. Fem av sex ordinarie ledamöter är boende i området och det anses nog vara lite ovanligt. Det finns nio huschefer som alla har olika bakgrund och man talar 27 språk i företaget. Huscheferna ansvarar på heltid för cirka 400 lägenheter med administration, förvaltning, hyresgästkontakter, uthyrning och visningar.

Det är mycket populärt med ungdomsaktiviteter som Gårdstensbostäder anordnar för att stimulera folks vardag till exempel filmklubb, seglarskola på sommaren och sommarjobb för ungdomar. Det förekommer trots allt en del bus i bostadsområdet, "men det gör det väl i de flesta områden", säger Anki Eriksson. En trygghetsgrupp finns som vandrar runt i området på kvällar och går hem till folk som spelar för högt, följer någon som inte vågar gå ensam genom Dalen eller hjälper till om andra små problem uppstår. Oftast går inte folk genom Dalen på kvällen trots att det finns belysning. Varje år görs en "Nöjd boendeundersökning" där den totala tryggheten har ett svagt medelbetyg. Det finns lås och passersystem i alla portar och alla som hyr en parkeringsplats får en rattkrycka.

Gårdstensbostäders vision är att lyssna på sina hyresgäster. De arbetar med en social renovering och försöker bry sig om folket som bor där genom att arbeta efter sin uthyrningspolicy. Bolaget förmedlar inte bostäder till de som har sociala problem alltså de som går på socialbidrag eller är sjukpensionärer. Gårdsten är en "ung stadsdel" det vill säga det är många unga som hyr lägenheter där. Under Boutställningen 2005 i Göteborg visades tre

områden upp, bland annat Gårdsten. I den sydöstra delen av Gårdsten ligger ett område som kallas för Salviaterrassen där det ligger nybyggda parhus som består av 22 huskroppar och då 44 bostäder. Här utvecklas även området utåt, Salviadalen, med 42 nya bostadsrätter i 7 längor som kommer att bestå av tvåor med uterum och treor.

Sammanfattning

Gårdsten påminner i uppbyggnad om Holma i Malmö. I mitten ligger ett grönområde som är stort och då bidrar till en del trygghetsproblem. Bostadsområdet är uppbyggt runt grönområdet och består av hus som är byggda under miljonprogrammet. Här har funnits stora problem och Gårdstensbostäder har haft svårt att hyra ut sina bostäder. När problemen blev ohållbara startades ett projekt med att renovera fastigheterna och göra dem mer attraktiva så att folk ville flytta dit. Gårdstensbostäder har jobbat kraftfullt med hållbar utveckling av bostadsområdet och lyckats bra. De har satsat mycket på att de boende ska vara med och engagera sig för att känna sig delaktiga och få möjlighet att få uttala sina behov i boendet. Bostadsgårdarna har inte varit med i planeringen från början utan fått följa med på slutet.

Analys

Jag fick en spontan känsla när jag gick genom Gårdsten att man var välkommen där. Med så hög siffra som 83 % med utländsk bakgrund kunde man kanske med fördommar tänka sig att man skulle känna sig lite uttittad. Så kändes det inte utan jag tyckte att det vilade ett lugn där som jag kanske inte riktigt hade förväntat mig. De boende verkade inte förvånade över att jag promenerade runt där.

I Dalen upplever jag det som att man har tagit hand om sina problem genom att rensa upp bland buskage och öppna upp så att man får sikt genom parken. Man har även satsat på att få in mycket aktiviteter som gör att ungdomar och andra boende i området kan sysselsätta sig, och kanske inte känner lika stort behov av att hitta på busiga saker. Jag tycker det är jättebra och sunt att man har satsat på att fixa till parken eftersom det gör mycket för hela området och inte minst för tryggheten.

Förutom parken verkar det inte som att Gårdstensbostäder tar med mellanrummen i planeringen, utan snarare att det får tillkomma på slutet. De jobbar mycket med utseendet och behoven i bostadshusen och jag anser att det är synd att de inte även tar med planeringen av bostadsgårdarna från början, med tanke på hur mycket det skulle göra för trivseln i området. De har haft ett enormt engagemang i sitt projekt, som enligt Anki Eriksson på Gårdstensbostäder, har resulterat både i de mål de ville få ut och i fina priser. Jag anser att det är synd och förvånande att det inte ställs mer krav på att man ska ha med landskapsarkitekter från start, som är med och planerar det gröna och bostadsgårdarna. Dessutom tycker jag att det hade varit bra om Göteborg Stad hade varit med mer i planeringsarbetet där de hade haft intressen, till exempel vid renoveringen av Dalen.

Gårdstensbostäders uthyrningspolicy har jag svårt att acceptera då man väljer bort vissa grupper av människor. Flyttar man inte bara problemen till ett annat område då? Att arbeta med en "social renovering" och "bry sig om människor" samtidigt som man inte tar emot några som har sociala problem, tycker jag är något av en dubbelmoral.

Inför planering av Kroksbäcksparken

Deras arbete med att rensa upp i Dalen är intressant då den påminner om Kroksbäcksparken både utseende- och trygghetsmässigt. De har rensat upp ordentligt så att det nu är en öppen plats, vilket jag inte har tänkt mig i Kroksbäcksparken, men det var nyttigt att få en känsla av hur det skulle kunna se ut om man gjorde så stora ingrepp. Det kändes som att Dalen var fylld av aktiviteter och sportmöjligheter, och det var bra att se olika alternativ till vad som skulle kunna planeras in även i mitt arbete.

STADSDELEN TENSTA I STOCKHOLM

Reklam från Tensta tunnelbanestation.

Studiebesök i stadsdelen Tensta i Stockholm

Med hjälp av Vello Parts på exploateringsenheten på Stockholm Stad deltog jag i ett möte där man planerade hur en uppfräschning och förnyelse av Nydalsparken i Tensta ska genomföras. Tensta är en stadsdel i Västerort inom Stockholms kommun med cirka 17 000 invånare, varav 57 % är födda utanför Sverige. Stadsdelen gränsar till Akalla, Husby, Rinkeby, Bromsten, Solhem, Lunda och Barkarby. Tensta byggdes cirka 18 kilometer utanför Stockholm city mellan 1966-1972 i samband med miljonprogrammet, då 6200 bostäder kom till i området. Bebyggelsen består nästan bara av flerfamiljshus i 2-6 våningar varav knappt 70 % är hyresrätter, men också av några få småhus. Tensta är byggt på Järvafältet som är ett stort grönområde med möjligheter till aktiviteter i naturen. Nydalsparken är en park som ligger inne i stadsdelen Tensta. Det finns två tunnelbanestationer, Tensta station och Hjulsta station. Under augusti 2006 var bostadsutställningen Tensta Bo placerad i Tensta. (Lars Sigte, 2006)

Stadsdelen Tensta ligger på södra Järvafältet, som tidigare var ett område som innehöll ett mellan-svenskt odlingslandskap med åkrar i dalstråk mellan skogklädda höjder. Bostadsbristen var ett stort problem i början av 1960-talet och man tog i Stockholm beslut på att bygga bland annat stadsdelen Tensta under miljonprogrammet. Under planerandet av programmet skulle man tänka på att hålla en varitonsbegränsning i byggnadssättet och antalet hustyper skulle också vara begränsat.

När man flyttade in ansågs bostäderna vara mycket attraktiva med deras rymlighet och moderna standard, men något hände. 1970 var 17 % i Tensta utländska medborgare främst från Finland, Grekland och Turkiet. Tidningarna började

skriva ner området och det blev till slut ett område man mellanlandade i innan man hittade något bättre. (Elisabeth Brenning och Piamaria Hallberg, 2006)

Lars Brattberg konstaterar i **Tensta utanför mitt fönster**; "vad vi som ritade stadsplanerna inte kunde förutse var den ökade segregationen".

Bebyggelsen på södra Järvafältet placerades i tre parallella delar i områdets längdriktning för att understryka landskapets huvudlinjer. Kontrastverkan mellan landskap och stora husvolymen var typisk för miljonprogrammets planering. Dalgången i söder skulle ligga kvar som ett öppet landskapsrum eftersom det ansågs vara värdefullt. Parkstråket

”Vad vi som ritade stadsplanerna inte kunde förutse var den ökade segregationen.”

som passerar under den upphöjda E18 förbinder Spångadalen med Järvafältet. Järvafältets friområde ansågs vara en av de viktigaste delarna i planeringen eftersom fältet nästan var orört Mälarskapslandskap. I planeringen försökte man eftersträva en naturanpassad förortsplanering ”en bostadsmiljö som lägger något av stenstadens intensitet, koncentration och ordning till ytterstadens grönska, rymlighet och frihet från störningar. Man ville ta det bästa från två världar – stenstadens urbanitet och förortens lugna grönska”. Husen planerades tätare än vad man någonsin hade gjort tidigare, det vill säga man krympte avståndet från vedertagna 24 meter till 17. Detta gjordes för att få en tät karaktär i stadsmiljön och då krävdes det också att ytorna mellan husen anlades på ett sånt sätt att varje kvadratmeter kunde användas under hela året. (Peter Lundevall, 2006)

De tre parallella huvudgatorna i Tensta är nedsänkta och korsas av gångbroar. Det är planerat så att det inte finns någon trafik inne i det centrala området och gångvägssystemet ligger helt avskilt från de trafikerade gatorna. Genom gångtunnlar under E18 och andra kransgator nås de omgivande grönstråken. Det finns gångväg från alla hus till skolorna och centrum som inte korsar någon bilväg. Tanken när man planerade var att gångbanorna inom bebyggelseområdena skulle vara belagda och upplysta medan de som ledde till grönområden skulle vara så kallade ”vackert-väder-stråk”. (Per Olgarsson, 2006)

När jag har promenerat genom Tensta känns det som en mycket lummig och grön stadsdel. Vegetationen är väl uppväxt och ligger insprängt mellan bostäder, skolor och verksamheter. Många män-

niskor är ute och promenerar och i Tensta centrum råder febril kommers i butiker och torgstånd. Men efter att ha fått tillsägelse av en dagisfröken när hennes dagisbarn råkade komma med i kamerans öga, förstår jag att man är på sin vakt mot främmande människor. Tensta gymnasium har en fantastisk japaninspirerad och lummig skolgård med många stora pilar och singelbeströdd mark.

Jag ger mig ut för att titta på Nydalsparken dagen innan jag ska träffa gruppen som planerar parkens förändring. Nydalsparken ligger nära Tensta centrum och sträcker sig ut till E18. Det är en park med fullvuxna träd och intrycket man först får är att den aldrig tar slut. Höga nivåskillnader gör att man har fått bygga upp partier med stödmurar vilket ger extra liv åt parken. Det finns många platser för lek, spel och andra aktiviteter och på en stor öppen plats ligger det en damm. En kurdisk förening hyr

Torghandel i Tensta.

"Man ville ta det bästa från två världar – stenstadens urbanitet och förortens lugna grönska."

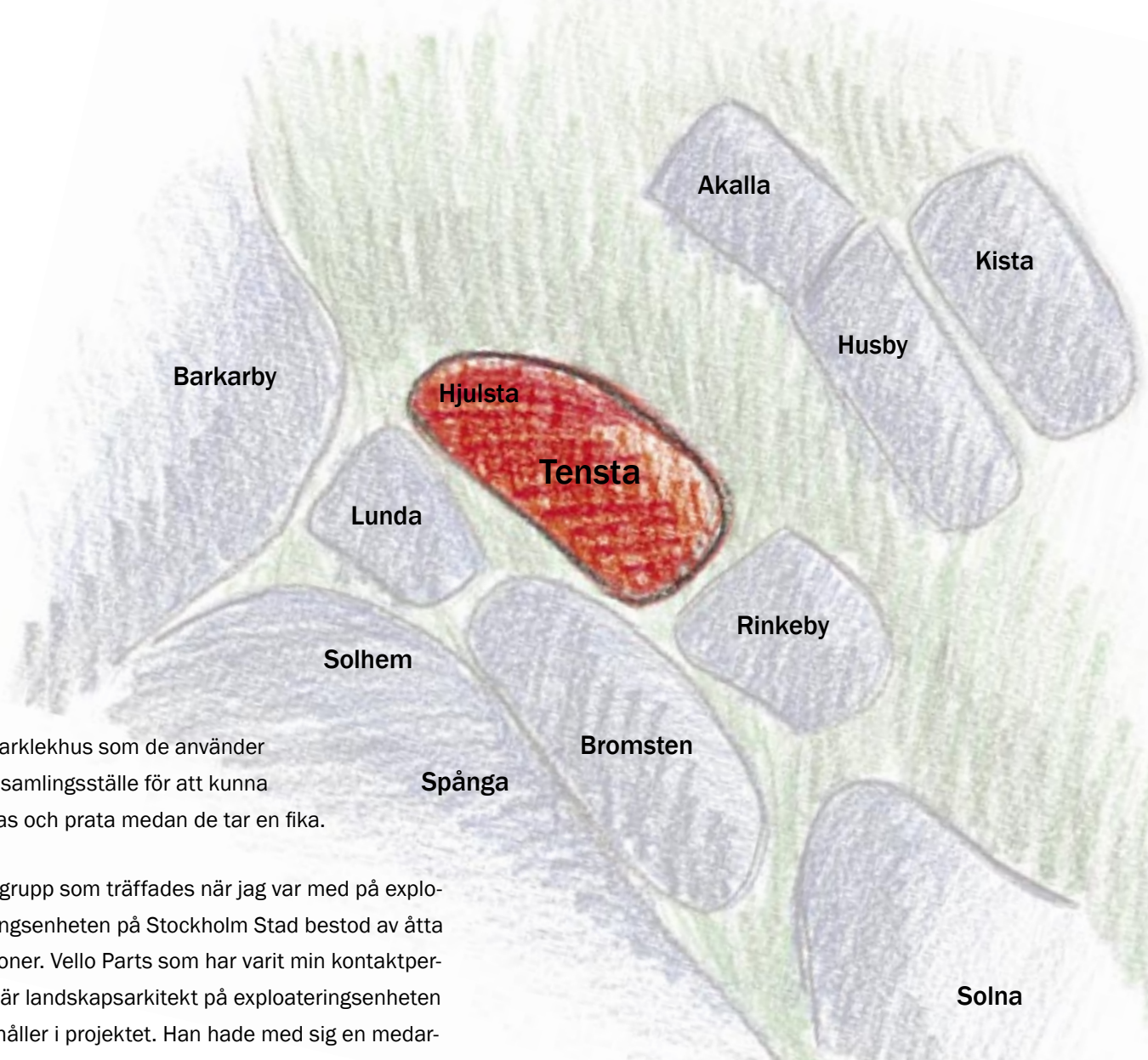
Det japaninspirerade Tensta Gymnasium.

Ett grönt och lummigt dagis i Tensta.

Konstverk vid Tensta gymnasium.

ett parklekhus som de använder som samlingsställe för att kunna träffas och prata medan de tar en fika.

Den grupp som träffades när jag var med på exploateringsenheten på Stockholm Stad bestod av åtta personer. Vello Parts som har varit min kontaktperson, är landskapsarkitekt på exploateringsenheten och håller i projektet. Han hade med sig en medarbetare Anna-Lisa Framgård. Stadselsförvaltningen i Tensta har med två representanter Mats Carinder och Maggan Cervinger. Det är Gunnel Sandstedt från Sweco VBB som ritat på parken, och ska ta fram ett program i detalj över vad som ska ändras och i vilken ordning de olika delarna kommer att anläggas. Stefan Mattsson och Lennart Ström kommer från Svenska bostäder som har hyresrätter runt Nydalsparken och Tomii Liljequist är från bostadsföreningen Päronet som har intilliggande bostadsrätter. I projektet har man startat upp ett samarbete med dels Stadselsförvaltningen,

Svenska bostäder och bostadsföreningen Päronet för att lättare kunna förstå vad som behöver ändras i Nydalsparken. Vello Parts säger att det är svårt att sitta inne i centrala Stockholm och försöka förstå hur det fungerar ute i Tensta. Därför är det mycket bättre att ha ett nära samarbete och låta Stadselsförvaltningen, som känner till området, ta del av arbetet. Genom att ta med andra intressenter också kan man kanske få en viss sponsring till anläggandet. Projektet kommer att löpa under många år och man gör så mycket man kan varje år beroende på hur mycket pengar man får.

Dammen i Nydalsparken.

Den befintliga allaktivitetsplanen.

Turkisk kaféverksamhet i den gamla parkleken.

Sen förra mötet har hela parken blivit inmätt och Gunnel Sandestedt har börjat arbeta på en ritning i mindre skala och gått ner på detaljer. Hon presenterar sitt förslag och varje del diskuteras friskt. Den stora dammen föreslås att den lagas. Träden i dess närhet tas ner och byts ut mot nya och man låter dem bli flerstammiga. Kafébord placeras ut i anslutning till den turkiska kaféverksamheten. En vågformad lång bänk placeras ut nästan som en mur, så att den tillsammans med träden ramar in det öppna rummet mer. Den gamla trappan ner till dammen får vara kvar så att man kan sitta i den.

Allaktivitetsplanen som ligger i anslutning till dammen ska få vara kvar men Gunnel har föreslagit en sänkning av kullen ner till dessa platser och hon har lagt in en ny trappa för att förenkla kommunikationen. Här kommer det upp förslag från flera håll att man borde ha vatten som sprutar, vilket det inte gör i dammen idag. Då skulle barnen kunna springa och leka i vattnet. Det borde också finnas soltak att ta skydd under för föräldrarna och flyttbara bänkar.

Den stora lekplatsen som är för lite äldre barn cirka 5-12 år, behöver nya lekredskap. Gunnel visar bland annat förslag på vippgunga för olika åldrar, klätterställning, gungställning, bordtennisbord, handikappanpassad sandlåda och basketstolpe. Den stora linbanan ska få finnas kvar. Gunnel vill satsa på ett jättestort klätternät som skulle bli den huvudsakliga attraktionen på lekplatsen. Hennes förslag är att man inte planerar för mindre barn då de kan leka på förskolorna som ligger i närheten. Det diskuteras länge om man ska ha något i parken för de små eftersom det finns önskemål från förskolan om det.

Var det i så fall ska ligga så att man kan ha uppsikt över barnen och vilka lekredskap som då behövs. Stefan och Lennart undrar; "måste man ha med alla saker? Behövs det inte lite lugn mellan lekplatserna? Man behöver väl inte göra en ny lekskolegård utan hellre välja lite annorlunda saker för att göra utflykter till"? Tomii undrar varför det är så mycket staket och inte bara insprängningsskydd där det behövs? Man pratar även om vilken placering linbanan ska ha och vem som ska sköta pingisbord och lekredskap samt hur man angör sandlådan vid byte av sand om man sänker kullen och bygger ny trappa. I övrigt har hon föreslagit att man tar bort hårdgjorda ytor på platsen och sätter träd som gör platsen mer intaglig. Beslut tas på att Gunnel tittar en gång till på lekredskapen och de olika platserna.

De uppbyggda stödmurarna vill Gunnel ta bort på vissa ställen och göra en lutande yta istället. På några ställen vill hon byta ut materialet i murarna till granit. Träden som står vid murarna är speciella och de ska bevaras, förutom några få som behöver bytas ut. De gamla träden som fortfarande är fina föreslås beskäras och fixas till. Hon har ritat in en sittplats under träden men det blir snabbt nedröstat då Stefan och Lennart säger att det kommer att

bli en hörna för alkoholister. Det bestäms då att det bara får vara ensamma bänkar längs med gångstråket, så att äldre har någonstans att vila benen. Om bänkarna inte står i grupp inbjuds det inte till samling för alkoholister. Man vill hellre ha en fin plantering istället för sittyta.

På den södra sidan av Nydalsparken föreslås att man anlägger en finplats, en pendang, med vårdträd, perennplantering och lökar på våren. Man ska känna att den är lite påkostad. Det är dessutom en fin port mot parken från det hållet och man kan per-

Gång och cykelbana i Tensta.

Den stora gräsytan i Nydalsparken.

Fotbollsplanen längst ner i Nydalsparken vid E18.

manenta en smitväg som redan finns som en stig. Gunnel föreslår att de korsade stigarna på gräsytan i den nedre delen av Nydalsparken blir permanenta istället för spontana stigar som det är nu. Hon vill också anlägga ett stort sittdäck av trä i översta delen av den stora gräsytan. Träd bör rensas bort men själva ytan bevaras som den är i övrigt. Stefan undrar om det ska vara några grillplatser eller om man kanske bestämmer för mycket var folket ska vara då? Vello tycker att man får ta med egna grillar. Gunnel har funderat på stora stenplattor som grillhållar men tycker att det är bra att ytan är öppen för lek och aktiviteter. Man kommer fram till att man måste placera ut fler soptunnor och att det inte ska vara några grillplatser. Uppstår behovet får man anlägga grillplatser i efterhand.

Längst ned i parken där det idag ligger fotbolls- och idrottsplaner, har Gunnel ritat in en stor skateplats som ska vara anpassad så att alla nivåer av åkare kan vara där. Den ska vara häftig och locka intresserade även om de inte bor i området. Ytan är cirka 30x30 meter och man ska använda ljuddämpande asfalt som underlag, dessutom är det förhållandevis lätt att klottersanera den. Vello har fått in mail om att det finns ett stort önskemål om skatebanor. Lennart undrar om ljuden inte stör de boende men Gunnel säger att det dels finns så mycket grönska runt banan som stoppar ljuden och dels så bor det inte så många i närheten av banan. Tomii tycker att det skulle bli ett stort lyft för området. Gunnel har även planerat att anlägga tre basketplaner, en stor plan för idrottsaktiviteter och en löparbana med längdhoppsgrop. Det ska vara gräsyta runt dessa platser utan stigar mellan och endast ett staket mot E18. Tomii undrar om det kan byggas en läk-

tare vid basketplanen och det tycker alla låter bra. Flyttbara bänkar ska placeras ut vid idrottsplatsen.

Jag undrar om man har tänkt på aktiviteter för de vuxna, eftersom jag tycker att mycket av det de planerar vänder sig till ungdomar? De tycker inte att vuxna använder parken så mycket, utan att de hellre söker sig till Järvaåltet på andra sidan E18 eller umgås på sina bostadsgårdar. Ett förslag kommer upp om att man ska anlägga en boulebana med lite finare planteringar vid sidan av idrottsplatsen.

I slutet av mötet bestäms att Stefan, Lennart och Tomii ska göra en inventering av vilka lekredskap som finns på bostadsgårdarna, för att Gunnel ska kunna planera lekplatserna. De är villiga att samarbeta för att få ihop fasader och bostadsgårdar med parken. Man bestämmer också att titta på fler alternativ till att byta ut materialet på murarna eftersom det blir väldigt kostsamt. De pratar om vilken produkt de är på väg mot och kommer fram till att det ska resultera i en programhandling som ska sträcka sig över minst tre år. Före sommaren ska det förhoppningsvis finnas ett färdigt program. Ska det göras en projektering för den delen som ska anläggas eller ska man projektera hela på en gång? Man tycker nu att man har haft ett brett samråd genom dessa möten och funderar på om det räcker, men vill ha med Idrottsförvaltningen aktivt och ekonomiskt i en framtid. Innan mötet avslutas bestäms det att man ska ha ett möte till där alla träffas ute på plats.

”Behövs det inte lite lugn mellan lekplatserna, man behöver väl inte göra en ny lekskolegård utan hellre välja lite annorlunda saker för att göra utflykter till?”

Besöksbricka hos Vello Parts.

Sammanfattning

Jag har besökt stadsdelen Tensta i Stockholm och exploateringsenheten på Stockholm Stad.

Förr har det funnits en hel del problem i området, men det har hjälpts upp bland annat av att man renoverade och fräschade upp bland husen och hade bomässan Tensta Bo 06. Detta har gjort stadsdelen mer intressant och lockat människor dit. Nu ska det ske en renovering av Nydalsparken och Stockholm Stad planerar utförandet ihop med bland annat Stadsdelsförvaltningen i Tensta. De planerar att det ska bli en park med mycket aktiviteter och möjligheter till att umgås. Planeringsarbetet verkar fungera bra i planeringsgruppen som består av utvalda aktörer.

Analys

Trots att jag har bott sex år i Stockholm har jag aldrig förut satt min fot i Tensta. Jag har levt med fördomarna att Tensta är ett förortsgetto som är obehagligt och otrevligt att besöka. Nu när jag har promenerat runt i området inser jag att det känns grönare och friskare än många andra områden som jag har besökt i Stockholm. Människor jag möter bryr sig inte om att jag promenerar runt där, förrän jag råkar få med dagisbarnen i mitt kameraöga. Då fick jag känna av att jag har vant mig vid att bo i en liten stad, där man inte är misstänksam mot andra människor.

Det var bra att jag först åkte ut till Nydalsparken innan jag var med på mötet på Stockholm Stad. Jag fick se parken med egna ögon och bilda mig en uppfattning först innan jag fick höra någon fakta om den. Det regnade visserligen när jag var där, men den kändes tom och övergiven trots att den innehåller många lekredskap och aktivitetsplatser. Jag håller med om att något måste göras så att den blir mer attraktiv.

Att få vara med på ett möte när de diskuterade planeringen var mycket intressant. Här möttes planeringsmänniskor och människor som arbetar nära de boende och många diskussioner uppstod. Jag förvånas över att Stockholm Stad lämnar över så mycket av planeringsansvaret på Stadsdelsförvaltningens medarbetare. Här fanns ingen prestige utan man har förstått att de som arbetar ute i Tensta har mycket erfarenhet av vilka behov de boende har. De saker som ifrågasattes löstes oftast genom att man pratade om det tills man hade löst det.

Jag tyckte det var konstigt att man inte planerar mer aktiviteter för de vuxna än vad man gör, men när jag efteråt gick igenom mötet insåg jag att det hade tagits upp en hel del för vuxna. Utvecklad del vid kaféet, finparksdel att mötas i, bevarad grönplan att grilla på och boulebana. Dessutom har man väldigt nära till Järvafältet. Jag tycker att man satsar väldigt mycket på aktiviteter i parken vilket får anses vara bra. Man får hoppas att det lockar fler människor till parken än vad det var där när jag besökte den.

Inför planering av Kroksbäcksparken

Här får man med sig vikten av att ha olika aktörer med i arbetet. Det tror jag hade varit bra även i arbetet med Kroksbäcksparken, då man får med olika kunskaper som kan behövas i planeringsarbetet. Även här satsas det mycket på aktiviteter för alla åldrar. Då detta har varit prioriterat på två av de ställen jag har besökt borde det vara något bra att ta med mig till min planering av Kroksbäcksparken.

ENKÄTUNDERSÖKNING
KROKSBÄCKSSKOLAN
ÅK 8-9

Glada ungdomar i Kroksbäck.

Enkätundersökning

Kroksbäcksskolan i Malmö

Inför att jag ska göra ett förslag över hur man ska kunna förändra i Kroksbäcksparken, hade jag från början tänkt mig att göra en enkätundersökning i bostadsområdet. Efter kontakt med MKB (Malmö kommunala bostadsförening), förstod jag att det skulle vara svårt att genomföra detta på grund av bland annat språkförbistring och ointresse hos de boende i området. Jag har därför valt att göra en enkätundersökning i Kroksbäcksskolan i årskurs 8-9, där jag tror mig säkert kunna få in många svar under en begränsad tid.

Valet av undersökningsställe gör att jag bara har vänt mig till en begränsad grupp av boende i området, vilket gör att man då inte kan utläsa vad andra grupper har för behov, till exempel olika åldrar. I undersökningen har jag försökt ta med frågor om vad elevernas släktingar och familjer tycker, men de svaren kommer då i andra hand och är inte helt tillförlitliga. Jag har dessutom valt att komplettera undersökningen med tre djupintervjuer med familjer boende i området Holma och Kroksbäck för att då få in andra åldersgrupper.

Undersökningen gjordes i slutet av december 2006 på Kroksbäcksskolan i stadsdelen Kroksbäck i Malmö. Jag vände mig till åttor och nior och det var sex klasser med totalt 84 elever som genomförde undersökningen. På inrådan av biträdande rektor, Per Andersson, skrev jag undersökningen efter enkla former. Eleverna har svårt med det svenska

språket och behövde därför enkelt formulerade frågor utan negationer.

Vissa frågor är ledande då jag har föreslagit exempel på vad man kan svara. Jag anser att det är bättre att få ett svar än att de kanske inte skulle ta sig tid att tänka ut ett eget svar eller ha svårigheter med att stava. På det sättet kan jag kanske nå även de som inte är lika villiga att engagera sig. I efterhand har jag insett att det hade varit bra att få med information om elevens kön. Några elever har dessutom missat att det finns en baksida med frågor på undersökningen. En del frågor där man själv kan formulera svar kan många förslag ha uppstått och då har varje förslag fått "ett streck", det kan då bli fler svar än 84.

Jag kommer att värdera och reflektera över en fråga i taget och vill man läsa enkätundersökningen och summeringen hittar man dem längst bak som bilaga.

Kroksbäcksskolan.

Besökare i Kroksbäcksparken.

Fråga 1 – Brukar du besöka Kroksbäcksparken på fritiden?

Här skulle man kunna tycka att svarsalternativet Ibland är överflödigt men jag anser att man kan utläsa ett antal ungdomar som kanske bara är där ibland och känner sig tveksamma till att svara Ja. De flesta elever som går på Kroksbäcksskolan bor i området, men det kan ändå vara så att en del elever i upptagningsområdet har närmare till något annat ställe att umgås på.

Om man slår ihop hur många som brukar besöka parken och hur många som gör det ibland så är det 52 %. Alltså är det ungefär hälften av eleverna som någon gång vistas i parken och ungefär hälften, det vill säga 48 % som aldrig är där.

Det är bara 16 % som har uppgett att de besöker parken Ibland, så man kanske har tolkat frågan som att man inte besöker den när man bara har vägarna igenom. Naturligtvis kan frågan tolkas olika av olika personer.

Reflektion: Det är förvånande många som aldrig är där fast de bor i området. Kanske anser man som förälder att den stora parken inte är säker att umgås i när det börjar bli mörkt, men det borde vara fler som är där dagtid ändå. Dessutom borde fler elever ta vägen genom parken till och från skolan om man bor i Holma.

Jag tog för givet att de flesta använde Kroksbäcksparken kontinuerligt när den ligger mitt i bostadsområdet.

Fråga 2 – Hur ofta är du i Kroksbäcksparken?

Här är svaren inte helt tillförlitliga då det förekommer att man har svarat att man är i parken Ibland på Fråga 1 och sen ha svarat på Fråga 2 att man Aldrig är där. Jag har tolkat det som att man kanske hade velat svara att man är där någon enstaka gång i månaden och då tycker att svarsalternativet Aldrig ligger närmare än Varje vecka.

Trots allt stämmer procentsatsen i sammanräkningen med förra frågans svar. 54 % är där Varje dag eller Varje vecka och 47 % går Aldrig dit.

Reflektion: Jag trodde att det skulle vara högre andel än de 15 % som har svarat Varje dag, som när de tar sin väg till skolan gör det genom parken. Det verkar som att man slarvar lite med att förstå frågan och att fylla i den ordentligt.

Fråga 3 – Vad gör du där om du är där? Aktiviteter?

40 % är inte i parken eller vet inte vad de ska svara, kanske inte är intresserade av att engagera sig i undersökningen. Det vanligaste är att man promenerar, chillar eller umgås med vänner med 44 %. Fotboll är också en attraktiv aktivitet med 7 %. Andra aktiviteter som förekommer är grillning, umgänge med släktingar, besöker fritidsgård eller firar nyår i parken.

Reflektion: Detta tycker jag bevisar att det inte finns så mycket aktiviteter som det borde finnas i parken. Att man "bara" promenerar i parken tycker jag känns ganska fantasilöst i den åldern, det borde hända mycket mer än så.

Fråga 4 – Finns det tillräckligt med aktivitetsmöjligheter i parken?

54 % har svarat att det inte finns tillräckligt med aktivitetsmöjligheter i parken och 12 % är fullt nöjda. Resterande 34 % vet inte vad de tycker eller är kanske aldrig i parken. Dessa 34 % stämmer inte överrens med de 47 % i Fråga 2 som aldrig går till parken. Antingen har man blivit påverkad och informerad av någon annan person eller så är det trots allt fler som befinner sig i parken någon gång.

Reflektion: Som jag ser det finns det ett stort behov av att få göra saker eftersom aktiviteter saknas. Det är högre antal ungdomar som aldrig är där än vad jag trodde det skulle vara. Jag tror att man hade lockat dit fler om man hade sett över parkens aktiviteter.

Annan stadsdel möter Kroksbäck.

Fråga 5 – Vad saknas? Till exempel basketplan, skate- boardramp, ungdomsgård, grill- platser mm.

Här har jag angivit en del aktiviteter för att hjälpa de som kanske inte kan eller riktigt orkar engagera sig. 34 % har svarat vet inte och då är det alltså fortfarande fler som har svarat något än andelen personer som har uppgivit att de faktiskt vistas i parken, se Fråga 2.

15 % säger att de är mycket missnöjda och saknar i princip allt i parken och 3 % är väldigt nöjda med vad som finns där. Förhållandevis hög andel är de som saknar grillplatser 7 %, ungdomsgård 13 % och fotbollsplaner 16 %. Andra alternativ som några få har uppgett är mer belysning, skateboardramp, utomhusbad, basketplan och upprepning där det är högt gräs.

Skateboardramp i Kroksbäcksparken.

Reflektion: Jag trodde det skulle vara fler som skulle ta chansen att välja av mina angivna alternativ på aktiviteter men förvånansvärt många har istället föreslagit egna exempel. Intressant att några har nämnt att de vill ha mer belysning och rensa upp där det är högt gräs. Det tolkar jag som att de känner sig otrygga i parken.

Fråga 6 – Känner du dig trygg i Kroksbäcksparken?

Väldigt många känner sig trygga i Kroksbäcksparken, hela 52 %. Av dessa vet man inte vilka som går genom parken kvällstid eller bara går igenom på dagen till exempel till och från skolan. 20 % har svarat att de inte känner sig trygga i parken och 27 % vet inte. Ännu färre säger sig nu inte veta och det är ju konstigt när det var 47 % i Fråga 2 som aldrig går till parken. Antingen har man inte kunnat svara ordentligt på Fråga 2 eller kan det vara så att de 20 % som har svarat att de inte känner sig trygga är de som inte går dit av just den anledningen. En person har valt att inte svara alls.

Reflektion: Det är lite svårtolkat när de enligt svaren själva inte riktigt har koll på om de är i parken eller inte. Jag tror att man kan tolka det på många olika sätt vilket gör att svaren kan bli en aningen svårtolkade.

Fråga 7 – Går du genom parken om kvällarna?

Det är bara 21 % som går genom parken på kvällen, men om man lägger ihop dem med de 35 % som går därigenom ibland så har man fått ett mycket högre tal 56 %. Alltså är det förhållandevis många som kan tänka sig att gå genom parken kvällstid. 44 % går inte där igenom vid den tiden.

Reflektion: Denna fråga är starkt sammankopplad med förra frågan, om man känner sig trygg i Kroksbäcksparken. Jag är förvånad över att så många vill gå genom eller vistas i en så stor park, som inte är speciellt belyst och dessutom är så vildvuxen. Särskilt i ett område som ändå har så mycket oroligheter som Kroksbäck har. Kan det vara så att en del av de som har svarat tillhör gäng som umgås på kvällarna, och därför känner sig tryggare?

Fråga 8 – Hur kan man få parken att kännas tryggare?

Hela 52 % vet inte eller har ingen åsikt. Det kan ha med många anledningar att göra. Man kanske inte intresserar sig för det eller är man inte insatt i betydelsen av olika förbättringar. Det finns också 3 % som redan känner sig trygga där. 23 % tycker att det behövs mer belysning och det vittnar om ett intresse och en förståelse men i en klass är det 10 av 17 som har svarat det. I den klassen har de kanske fått tips om att det kan vara ett svar man kan välja, eller så har man pratat om det vid något

annat tillfälle. Men inte desto mindre får vi reda på att det är ett behov. 11 % har svarat att det behövs mer aktiviteter i parken. Fler förslag är nattvandrare, vakter och stängsel, ta bort buskar och träd, förbättra skötseln, fler bänkar och grillplatser.

Reflektion: Använder man aldrig parken tror jag inte att man känner något intresse för tryggheten i parken. Jag tror att man ska ha fler aktiviteter i parken. Det hade medfört att fler ungdomar hade vistats där, vilket i sin tur hade medfört att man inte hade behövt känna sig ensam och otrygg.

10 Vad gör de där i så fall?
Sex i buskarna

11 Vad tror du att de saknar i parken?
vet ej

12 Skulle du kunna tänka dig att hjälpa till med parken? Till exempel krattning, klippa buskar m.m.

13 Tror du att din familj eller dina släktingar skulle hjälpa till med skötselarbete av parken?

Förslag på vad föräldrarna gör i parken.

Fråga 9 – Använder dina föräldrar och släktingar parken?

Otroliga 75 % säger att deras föräldrar inte använder parken och 1 person har inte svarat på frågan. Endast 24 % tror sig veta att sina föräldrar använder parken.

Reflektion: Kan det verkligen vara möjligt att så många inte använder sin park utanför fönstret? Det verkar otroligt. Jag tror att många har tolkat frågan på ett felaktigt sätt. Men det är en undersökning och jag tycker att det finns ett stort behov av att lyssna på detta enorma behov av förändring. Eller så har man hittat ett bättre ställe någon annanstans som man hellre går till. Kanske vet man inte riktigt vad ens föräldrar gör på kvällarna?

Fråga 10 – Vad gör de där i så fall?

På den här frågan har 79 % struntat i att svara eller har ingen åsikt. 7 personer verkar dessutom ha missat att det fanns en baksida på undersökningen. Man har kanske helt enkelt inte vet vad sina föräldrar gör eller så är man kanske inte intresserad av att fylla i svaren. 11 % promenerar och 6 % spelar fotboll. Grillning och nyårsfirande finns också med som alternativ. Någon har dessutom varit skojig och fyllt i alternativa svar.

Reflektion: Det är tydligt att många har missat att det finns en baksida med frågor och läraren har inte varit tillräckligt uppmärksam för att upptäcka det. Jag tror dessutom att många har tröttnat på

Rufsigä Kroksbäcksparken.

Buskage i parken.

Parken intill skolan.

att fylla i svar nu och orkar inte intressera sig så mycket. Det kanske är så att många föräldrar faktiskt inte går till parken eller hellre tillbringa sina kvällar hemma.

Fråga 11 – Vad tror du att de saknar i parken?

8 % är mycket missnöjda och saknar det mesta i parken. 67 % vet inte eller har ingen åsikt om vad som saknas i parken. 6 % tycker att det behövs fler bänkar, 7 % vill ha mer belysning, 6 % behöver mer aktiviteter och dessutom skulle man vilja ha utomhusbassäng, fritidsgård, fler papperskorgar, ett falafelställe och en bättre fotbollsplan.

Reflektion: Man pratar nog inte om detta så ofta hemma som man kanske hade kunnat önska. Jag tror att det i nästan alla fall finns några som är missnöjda, alla kan inte vara nöjda. Men det är mycket synd att så få tar chansen att tala om vad de saknar i parken. Trots allt har man haft god fantasi när man har önskat olika saker. Här syns det igen att det saknas belysning och det tycker jag är viktigt att uppmärksamma.

Fråga 12 – Skulle du kunna tänka dig att hjälpa till med skötselarbete i parken? Till exempel krattning, klippa buskar mm.

Här har hela 20 % svarat att de kan tänka sig att hjälpa till med skötselarbete och 31 % vet inte. 39 % kan inte tänka sig att hjälpa till och 10 % har inte svarat.

Reflektion: Intressant att det finns ett sånt gehör för att hjälpa till i parken. Kanske är det inte helt lätt att förstå vad det innebär då det inte står någon utförlig förklaring i frågan, men jag tror ändå att man kan få en viss förståelse för uppgiften. Kanske bor man i Holma och är van vid att hjälpa till med brukarmedverkan på sin bostadsgård eller tycker att det verkar roligt när andra gör det. Bor man i Kroksbäck kanske man har hört talas om det från Holma och känner sig intresserad.

Fråga 13 – Tror du att din familj eller dina släktingar skulle vilja hjälpa till med skötselarbete i parken?

Den här frågan är inte lätt att svara på och eftersom det handlar om vad de tror så är svaren inte tillförlitliga. Men här kanske man kan få en första indikation på om det finns intresse eller inte. 7 % tror sig veta att deras familjer eller släktingar kan tänka sig att hjälpa till och 39 % vet inte. Däremot tror 46 % att de sina inte vill. 8 % har inte svarat och det motsvarar de 7 personer som inte har fyllt i baksidan på undersökningen.

Reflektion: Det är inte många som tror att deras familjer och släktingar vill hjälpa till att sköta Kroksbäcksparken. Man kan inte förlita sig på dessa svaren heller eftersom ungdomarna gissar vad andra människor kan tänka sig vilja. Trots det kan man få en aning om vad som eventuellt pratas om hemma vid matbordet. Det är några som har svarat tydligt att deras föräldrar eller släktingar vill hjälpa till.

10 Vad gör de där i så fall?
inget

11 Vad tror du att de saknar i parken?
ett st

12 Skulle du kunna tänka dig att hjälpa till med skötselarbete i parken? Till exempel krattning, klippa buskar mm.

13 Tror du att din familj eller dina släktingar skulle vilja hjälpa till med skötselarbete av parken?

14 Har du några förslag på vad som behöver göras i Kroksbäcksparken?
laga ett bänk och påsiga kanten av
stigen och igen

Uttryckt hopplöshet.

Snåriga buskage i Kroksbäcksparken.

Cyklande par i parken.

Fråga 14 – Har du några förslag på vad som behöver göras i Kroksbäcksparken?

Frågan liknar andra frågor och kan nog ses som lite tjugig. Det kan vara svårt att förstå skillnaderna mellan dessa frågor om vad som behövs i parken. 70 % har inte svarat, vet inte eller har ingen åsikt. Det kan nog också vara så att man börjar tappa intresset här på sista frågorna då man har fått fundera mycket och kanske vill bli klar.

9 % behöver fler aktiviteter och 6 % tycker att Kroksbäcksparken behöver skötas bättre. Det finns många förslag på vad som kan finnas i parken bland annat utomhusbassäng, nya fotbollsplaner, belysning, grillplatser, utsmyckningar, lekplats och bänkar. Det finns också några som vill att parken ska ha mer paviljonger och fontäner, alltså känslan av finpark saknas. En person tycker att det är onödigt att göra något i parken eftersom det ändå tas sönder direkt.

Reflektion: Det finns flera frågor som liknar den här frågan, och jag upplever det som att eleverna inte riktigt kan skilja på nyanserna i frågeställningarna. Trots det är det fortfarande många elever som tappert fortsätter att svara på frågor.

Sammanfattning

Inför planeringen av en principskiss av Kroksbäcksparken behövde jag få reda på vilka behov som fanns i området. Dessutom ansåg jag det viktigt att få reda på vad de boende känner för parken och om man vistas i den. Jag utförde därför denna enkätundersökning i Kroksbäcksskolan där jag säkert kunde få in svar på mina frågor, och där jag trodde mig säkert finna människor som använder parken.

Analys

Det har varit en intressant uppgift att få göra en enkätundersökning i en skola. Biträdande rektor, Per Andersson, informerade mig om att eleverna gärna fyllde i undersökningar om man bara använde ett språk som de förstod. Jag trodde därför att jag skulle få ett lite bättre engagemang än vad jag fick. Enkäten var på två sidor och man kan märka tydligt att några elever har missat sista sidan, och en del har tröttnat på att svara på frågor efter att de fyllt i den första sidan. Trots detta tycker jag att man kan få en viss insikt i vilka behov man har av Kroksbäcksparken. I efterhand tycker jag det är synd att de inte skulle uppge om de var man eller kvinna, vilket kanske hade kunnat vara av intresse.

Som jag ser det finns det ett skriande behov av att göra parken tryggare genom att rensa upp i buskage och öppna upp för att göra bättre sikt. Belysningen behöver också ses över ur en trygghetsaspekt. Fler aktivitetsmöjligheter skulle planeras in för att få fler ungdomar sysselsatta, vilket antagligen skulle leda till att det inte fortsatte vara lika stökigt i området. Det är även aktuellt att få in roande aktiviteter för vuxna så det blir ett blandat klientel i parken, den är ju till för att användas! Det är sorgligt att den inte används mer än vad den gör när den är en så stor och vacker tillgång.

Jag tycker att det är förvånande att det är så få som svarar att de besöker parken, när den ligger så centralt i området Holma/Kroksbäck. Kroksbäcksskolan ligger dessutom i kanten av parken vilket enligt min åsikt borde locka till att man besöker den under och efter skoltid.

Att det är ett förhållandevis stort antal elever som kan tänka sig att hjälpa till att sköta Kroksbäcksparken är också något som förvånar mig. Det är otroligt positivt att det finns människor som kanske brinner för sitt bostadsområde och vill engagera sig i en sån sak.

Inför planering av Kroksbäcksparken

Här finns mycket viktig fakta att ta med sig till planering. Vikten av att rensa upp i parkens vegetation och att se över belysningen för att känna sig tryggare. Fler aktiviteter för vuxna och barn är ett ständigt återkommande behov som tas upp. Ungdomsgård efterfrågas. Behovet av sittplatser, bänkar och papperskorgar. Även intresset för att faktiskt vara med och sköta parken är viktigt att ta med, vilket skulle kunna innebära att det finns människor som vill intressera sig och kanske skapa stoltheten över sin park.

INTERVJUER I KROKSBÄCK

Mielad Elkalyl utanför Nattvandrararnas lokal.

Intervjuer med boende i Kroksbäck

Efter att ha genomfört en enkätundersökning i Kroksbäcksskolan med årskurs 8-9, insåg jag att det var nödvändigt att vända mig till andra åldersgrupper också. Detta har gjort att jag har fått en vidare inblick i hur man trivs i området och vilka behov som finns i Kroksbäcksparken. Jag har intervjuat två svenska familjer och familjemedlemmar från fem olika afganska familjer. Dessutom har jag intervjuat Mielad Elkalyd från Palestina som jobbar ideellt med nattvandring och aktiviteter i Kroksbäcksparken genom Nattvandrare i Sverige. Mielad har ordnat kontakten med de olika familjerna.

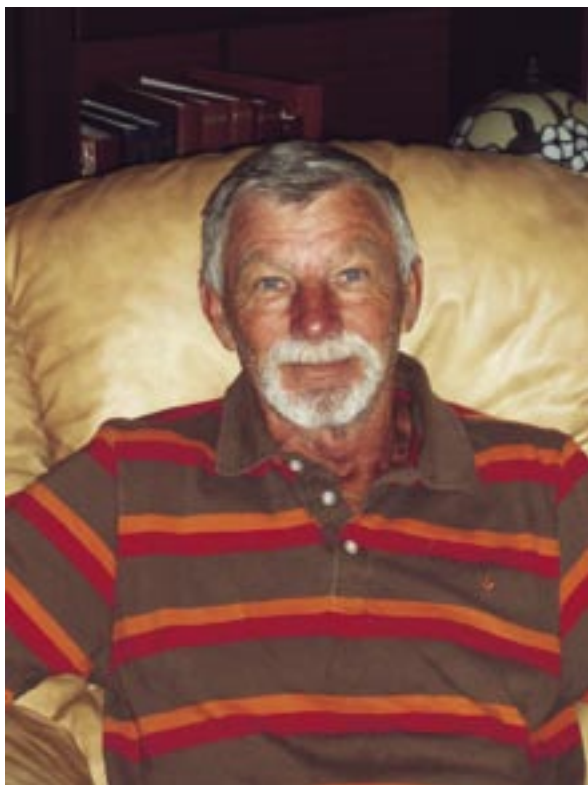
Mielad Elkalyd kom till Sverige från Palestina 1992 och flyttade in i ett 8-våningshus med 24 lägenheter i Kroksbäck. Från början var det nästan bara svenskar som bodde i huset och han var ensam invandrare, men sen flyttade de flesta och nu är det tvärt om nästan bara invandrare som bor där. Mielad trivs bra i området och bor kvar tillsammans med sin fru och deras fem barn.

För två år sen var Mielad svårt sjuk men tog sig upp från sjukdomen genom att börja engagera sig med Nattvandrarna i Sverige, som är ett riksnätverk som nattvandrargrupper kan vara medlemmar i. Han säger att det var för att han hade något att göra som han brinner för, som fick honom att må bättre. Nattvandrarna består av föräldrar och andra människor som ställer upp med att vandra runt i området. Vardagar som helger fram till 2-3 på natten beroende på hur mycket som dyker upp att ta tag i. Det vanligaste är att ungdomar förstör glasrutor och dörrar, går in i källare och förstör och tar

saker. MKB, HSB och Stena fastigheter tycker sig ha märkt en förändring i att man har lyckats hålla ner förstörelsen.

Mielad tycker att Kroksbäcksparken är för vildvuxen och har försökt få igång ett projekt med att göra förändringar där, men har inte riktigt lyckats. Han hade velat se över belysningen, rensa upp i buskage och se till att man arrangerar grillningar och aktiviteter för barnen, till exempel ställen där barnen kan leka med vatten. Han har samlat tio föräldrar i en grupp och utformat en praktik där man under 2-3 veckor besöker skolorna och parken och gör olika aktiviteter enligt ett schema som Mielad sätter ihop. Detta gör att föräldrar som har svårt med språket och kanske inte kommer ut så mycket, får chansen att öva på svenska språket och träffa nya människor. De får också en uppfattning om vad som händer i området och var problemen finns. När praktiken är färdig får man ett intyg på att man har deltagit.

”Möjligen lite bus någon gång, men inte mer än vad som sker i andra områden.”

Kurt Andersson, boende i Kroksbäck.

Kurt och Ulla Andersson flyttade från Lomma till Kroksbäck och har bott där i 6 år. Kurt är isoleringsbåtslagare och Ulla är undersköterska men båda är nu pensionärer. De är födda i Sverige men känner inte att det är konstigt att bo i Kroksbäck där de flesta grannar ursprungligen är från andra länder.

Däremot umgås de inte med sina grannar eller några andra i området, man hälsar men inte mer än så. Jag har träffat Kurt som säger att de hade önskat att det fanns ett bättre samspel mellan grannarna men det fungerar inte. Det finns brukarmedverkan på bostadsgårdarna och Kurt har tidigare varit med, men dragit sig ur när det fungerade dåligt eftersom ingen höll ordentligt i det. Han skulle kunna tänka sig att vara med i brukarmedverkan i parken, om det fanns några eldsjälar som ville så att det blev lite organisering i arbetet.

Kroksbäcksparken känns trygg tycker Kurt, även på kvällarna. De är mycket ute och promenerar med hunden men brukar oftast vara på fältet bredvid parken eftersom det är enklare att släppa lös hunden där. Han säger att de trivs mycket bra i området och aldrig ser något obehagligt även om de är ute och promenerar med hunden sent på kvällarna. ”Möjligen lite bus någon gång, men inte mer än vad som sker i andra områden”. Det skulle behövas mer belysning i parken och man skulle behöva rensa upp i buskagen tycker han, även ta bort grönskan längs med vägarna skulle vara bra. Det enda han inte gillar är att de som grillar i parken är så dåliga på att plocka upp skräp efter sig.

Kurt säger att han är mycket positiv till exploatering i Hyllie. Det är bra att det kommer att bli mycket aktiviteter där, och det kommer att kännas

som att de bor mer centralt. Han hade bara önskat att den nya stadion skulle ligga där med, men det är ju bra att den stora hockeyarenan kommer att placeras där.

Kristel Olsson kommer från Kirseberg men har bott i Kroksbäck i 14 år. Hon har sju barn varav fyra som fortfarande bor hemma. Just nu är Kristel arbetslös men arbetar i vanliga fall inom sjukvården. Hon säger att hon har bra kontakt med grannarna men umgås inte med dem, vilket hon skulle önska genom mer samkväm på gården till exempel gemensamma grillfester. Förr anordnade Hyresgästföreningen skötseldagar då man samlades och planterade och gjorde olika skötselåtgärder. Dagen brukade avslutas med grillning och det skapades en bra sammanhållning tycker hon. Det är synd att de inte finns längre. Kristel kan tänka sig att vara med i brukarsamverkan både på gården och i parken. "Allt för att det ska bli så bra som möjligt och ett bra område."

Hon trivs bra i området och känner sig trygg, förutom i Kroksbäcksparken där hon känner sig orolig. Det är inga problem dagtid, men på kvällen skulle hon inte gå därigenom och barnen får inte heller vara där då. Det är sällan de besöker parken då de föredrar att vara på bostadsgården eller i Bellevue som är området bredvid Kroksbäck. Ska de gå till någon park åker de gärna in till Pildammsparken som ligger inne i stan. Det finns inga aktiviteter i Kroksbäcksparken säger hon, det borde finnas åtminstone grillplatser. Det skulle dessutom kännas bättre om det rensades upp i buskagen och satsades på bättre belysning. Hon tycker att det skulle kännas bra om parken var smalare men är ändå

"Allt för att det ska bli så bra som möjligt och ett bra område."

På besök hos Kristel Olsson.

Mielad pratar med ungdomar i Kroksbäck.

-92 Palestina MIELAD EL KAL
Nästan alla dagar 8-14 -
Nattvandringar, föräldrar som
skolan. Kortperiods praktik 2-
i olika skolor. Börjat m
Kroksbäcksskolan & Holma. Or
commaren. Avslutning idag f

Anteckningar från intervju.

tveksam till byggnader i parken. När det gäller exploateringen i Hyllie, som en fortsättning på Holma och Kroksbäck, så har Kristel inte tänkt på det så mycket men tror nog att det ska bli bra.

På fritiden umgås Kristel helst med familjen men hon är även aktiv i Nattvandringarna. Hon tycker att det går mycket bra och hon tycker också att "det känns mycket bättre i området". Man får kontakt med ungdomar och de kommer och pratar, även på dagtid när hon inte är ute med Nattvandringarna.

Spozmay Zahed är från

Afganistan och har varit

8 år i Sverige men

bara 8 månader i

Kroksbäck. Hon bor

med man och sina

6 barn. Tidigare

bodde de i Karls-

krona men där

tyckte hon att det var

svårt att få kontakt

med människor

och det var svårt

att lära sig det

svenska språket. I

Kroksbäck finns det

fler att prata med

och det är lättare att

lära sig språket när

det finns någon lärare

med kunskaper i varje

språk. Lärarna är duk-

tiga och har lyckats bra här

med att få eleverna att trivas.

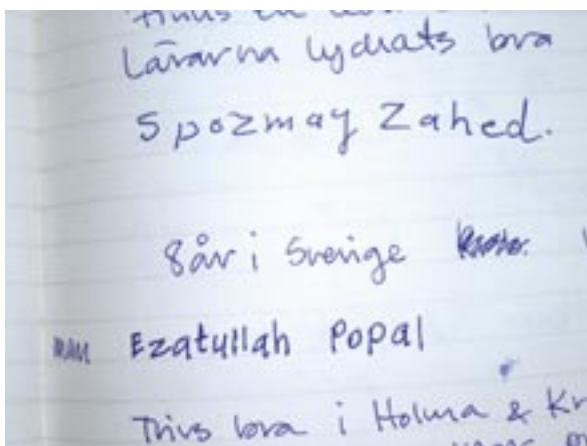
Brukarsamverkan i Holma.

Spozmay Zahed, Hafiza Lali och Ezatullah Popal.

Exploateringen av Hyllie syns från Kroksbäcksparken.

Anteckningar från intervju.

Spozmay studerar svenska med de övriga fyra från Afganistan och trivs bra med det precis som de andra. Egentligen skulle hon vilja få ett arbete i något skolkök med att laga mat. Hon är orolig för att det är lite stökigt i området. En grupp med araber och albaner i 18-19 års åldern gjorde inbrott hos henne för några månader sedan. De brukar samlas nere i källarna och sen gå ut på olika rader i området vilket hon tycker är obehagligt. Annars säger Spozmay att hon trivs mycket bra i Sverige och att svenskar är mycket vänliga, hon tycker om vår natur och att det är så grönt i städerna.

Ezatullah Popal flyttade till Sverige och Malmö för 8 år sen, men i Kroksbäck har han bara bott i 1 år. Han har 7 barn och säger att han trivs i området och det är bra att barnen kan spela fotboll i parken och umgås med sina skolkompisar. Men Ezatullah är orolig för att det blir för långt bort för barnen att gå i skolan när de ska ta bort högstadiet i Kroksbäck om 3 år. Han säger också att "det saknas lekplatser och mer saker att göra för barnen och sen måste det finnas lekplatser till vuxna också, och inte bara för barn."

På sommaren tycker han mycket om att promenera i parken men det skulle funnits fler bänkar att sitta och fundera på. Han tänker mycket på Afganistan och längtar tillbaka. Det är så mycket fin skog där men i Sverige har vi mycket bättre parker tycker han. Ezatullahs största hobby är att odla på sin kolonilott och han är där varje dag. Människor samlas där och pratar, dricker te och äter.

Hafiza Lali med 7 barn och **Rana Naezini** med 5 barn har båda bott 5 år i Sverige och Kroksbäck.

Bibi Halinavael har bott med sina 6 barn 9 år i

Sverige och då också bara i Kroksbäck. Alla tre säger att de trivs mycket bra men att det finns mycket problem i området. De låter sina barn vara ute till cirka elva på sommarkvällar men de är mycket oroliga och ringer dem ofta för att höra var de är. Barnen spelar mest fotboll i parken på sommaren och på vintern åker de pulka på kullarna. Alla fem kan tänka sig att hjälpa till med skötsel av parken. Bibi tycker att det behöver rensas upp och så skulle hon önska att fler butiker öppnas i området.

Hafiza säger att alla invandrare trivs i Sverige för att det är ett bra land. Man får ett bra bemötande och alla är snälla och trevliga. Kroksbäck är mycket bra och lärarna i skolan är mycket duktiga. "Man blir irriterad över att tänka på kriget i Afganistan och att man aldrig hade någon fritid där." Alla fem studerar men vill egentligen ha ett arbete.

Rana tycker att det är ett problem att många äldre svenskar klagar för att hennes familj och vänner brukar vara uppe sent om nätterna och spela musik. Ingen av de fem har fått någon information om vad som händer bortan vid Hyllie, men de förstår att något bra håller på att hända och det är de positiva till.

"Det saknas lekplatser och mer saker att göra för barnen och sen måste det finnas lekplatser till vuxna också, och inte bara för barn."

Odlingslotter där Ezatullah Popal umgås med sina vänner.

Sammanfattning

För att få större kunskaper om vilka behov som finns i Kroksbäcksparken och om hur man trivs i sitt bostadsområde, har jag kompletterat undersökningen i Kroksbäcksskolan med intervjuer av familjer boende i området. Detta kapitel innefattar intervjuer med ett svenskt par och en ensamstående svensk sjubarnsmor. Dessutom har jag träffat familjemedlemmar från sex olika familjer med mellan 5-7 barn i varje familj. De har bott i Sverige olika länge och alla säger att de trivs bra i Sverige och i Kroksbäck. Däremot varierar känslan av otrygghet i Kroksbäcksparken.

Analys

Här fick jag tampas med mina förutfattade meningar igen, då jag trodde att man generellt sett skulle trivas lite sämre i bostadsområdet än vad man gjorde. Jag är lite fundersam över om man kanske vill försvara sitt område och därför var ganska fast i att det är mycket trevligt att bo där. I något fall tror jag att det var så, men i de flesta fall verkar man trivas mycket bra. Jag blev förvånad över att Kurt och Ulla Andersson hade flyttat från Lomma till Kroksbäck, när Lomma just nu är ett mycket populärt område att flytta till. Kurt var den som verkade trivas bäst i området och aldrig kände sig otrygg där.

Generellt bland de andra familjerna släpper man inte gärna ut sina barn i Kroksbäcksparken när det är mörkt, och de som gör det är mycket oroliga tills barnen kom hem. Kristel Olsson använder sig mycket lite av parken och går hellre till andra ställen med sina barn. Jag trodde att familjerna skulle använda parken mycket mer än vad det visade sig att de gör. Förhoppningsvis är det för att det inte finns tillräckligt att göra där, för det vore synd om de boende i området inte har förstått vilken fin park som ligger precis

utanför fönstret. Ezatullah Popal berättade att han gärna lägger timmar på sin odlingslott i södra delen av Kroksbäcksparken. Det är vanligt att man odlar och umgås med sina vänner genom att prata, dricka te eller laga mat och grilla. Jag tror att detta är väldigt vanligt och att man känner en närhet till sitt hemland där man odlar mycket och umgås med sina vänner utomhus.

Förvånande nog är det bara Kurt Andersson som känner till något om exploateringen i Hyllie. Detta går inte att undgå då arbetet pågår precis utanför parken och jag tycker det är oerhört konstigt att man inte har skickat ut information till bostäderna. Det verkar som att man inte rör sig mycket utanför området och nästan som i en skyddad värld. Lite intresserad tycker jag man borde vara av vad det är för stora saker som händer runt knuten.

Inför planering av Kroksbäcksparken

Även här efterfrågas aktiviteter för både vuxna och barn till parken. Ezatullah Popal vill gärna ha lekplatser även för vuxna, säger han, och menar nog sittplatser för att kunna umgås och prata. Ingen känner sig negativ till att parken skulle rensas upp utan uttrycker en önskan om att göra parken tryggare. Man saknar belysning och sittplatser för grillning.

KROKSBÄCKSPARKEN

Spännande ingång mot en av dammarna.

Beskrivning av Kroksbäcksparken

Bostadsområdena Holma och Kroksbäck är byggda söder om Malmö på 1960- och 1970-talen. De består av tre- till åttavåningshus i ett rätvinkligt mönster som nås genom ett gatunät av gång- och cykelvägar, vilka ligger skyddade från biltrafik. Mellan de två bostadsområdena ligger Kroksbäcksparken som är känd för de stora kullarna. Dessa kom till med hjälp av fyllnadsmassor från byggnationerna av bostadsområdena för nästan fyrtio år sen. Många barn har åkt pulka på Holma/Kroksbäckskullarna. När parken utformades hade man naturen som inspirationskälla, och tanken var att den skulle vara vild och inbjuda till att vara utomhus.

Kroksbäcksparken är en del i ett pärlband av grönområden som sträcker sig från Malmö centrum ut till exploateringsdelen Hyllie. Stråket kallas Pildammsstråket och börjar vid Pildammsparken i Malmö centrum och går via Stadion, Ärtholmens koloniområde och Kroksbäcksparken till Hyllie. Med lite fantasi kan man tänka att stråket börjar i Västra hamnen och går via Kungsparken och Slottsparken vidare till Pildammsparken. I framtiden kommer stråket att fortsätta förbi Hyllie och fram till Yttre ringleden. (Malmö Stadsbyggnadskontor, 2005)

Parken är stor och lummig med naturparks-karaktär, eftersom vegetationen har fått växa till sig ordentligt och man inte har rensat i parken på många år. Det finns ingen tydlig gräns mellan bebyggelsen i Holma och parken, vilket gör att grönskan från gårdar och planteringar i bostadsområdet går ihop med parkens grönska. Mot Kroksbäck

finns en tydlig gräns med den barriär som Hyllievångsvägen utgör. Storleken på parken, som breddast cirka 300 meter och drygt 700 meter lång, gör att bostadsområdena Holma och Kroksbäck känns isolerade från varandra. Man kan inte se det ena området från det andra och om man försöker titta genom parken. Denna barriär gör att man känner sig socialt och mentalt isolerade från varandra och att man känner sig otrygg när man ska gå igenom parken. Det finns ett stort behov av att förnya och förnygra vegetationen.

Parken består av ett antal större och mindre rum där man har valt olika arter, antagligen för att det ska ge olika intryck i de olika rummen. Jag tror att man kan känna sig väldigt isolerad i dessa rum ur ett trygghetsperspektiv, men det är ändå viktigt med rumslig uppdelning med tanke på parkens

Utsikt över parken mot norr, från den största kullen.

Närheten till parken från husen i Holma.

Hyllies exploatering söder om parken.

storlek. I norra delen är grönskan uppvuxen med planteringar av träd och buskvegetation och ängsliknande fält. I söder breder stora gräsytor ut sig kring de pyramidala kullarna i ett storskaligt landskap. Det finns många bollplaner av olika slag spridda över Kroksbäcksparken. Tanken bakom den planeringen tror jag var att det skulle finnas aktivitetsmöjligheter i hela parken. De flesta bollplanerna är idag väldigt oskötta, och som jag ser det knappt användbara. I den norra delen av parken ligger en stor idrottsplats med tre stora välskötta bollplaner och utanför parkens sydvästra del ligger Bellevuestadion som är en idrottshall för inomhusbruk.

Det finns ett antal ritningar över Kroksbäcksparken som tillhör Malmö Stadsbyggnadskontor. Den tidigaste är daterad 1973, vilket borde vara inför att parken anlades. Därefter har det gjorts förslag till en förändring av parken med ritningar från 1983 och 1984. 1989 gjordes ett förslag över ett område i parken som man kallade "Kroksbäcksskolans övningsområde för naturstudier". I det förslaget ingick olika typer av ängsslag till exempel torräng, kalktorräng, kalkäng, friskäng och långgräs vilket visar på en hög ambition för Kroksbäcksskolans elever. 1994 planerades Kroksbäcksparkens våtmarker som man har kallat för "Jurassic Swamp".

Alla förslagen har utförts med hög ambitionsnivå och väldigt många arter i växtförslagen. Förutom förslaget med dammarna är det i dag svårt att se vilka förslag som har utförts. Parken är i så ignenväxt att det är svårt att tyda vad som en gång har planterats där.

VÄXTSAMMANSTÄLLNING

NAMN	KVALITET	ANTAL
<u>Träd</u>		
Acer platanoides	H 50-60	325
Acer saccharinum	SO 10-12	11
Aesculus hippocastanum	SO 10-12	8
Alnus glutinosa	H 50-80	125
Fraxinus excelsior	H 40-60	380
Malus domestica	H 30-50	300
Malus floribunda	Busk	5
Malus purpurea 'Eleyi'	ST 110	5
Populus canadensis 'Robusta'	H 60-100	5
Populus sinensis 'Fastigiata'	H 60-100	400
Prunus avium	H 50-80	100
Prunus avium 'Plena'	SO 8-10	5
Pyrus communis	H 30-50	300
Quercus robur	H 40-70	200
Salix alba	H 60-100	125
Sorbus aucuparia	H 40-70	425
Tilia cordata	SO 14-16	16
Tilia cordata	H 30-50	280
Ulmus glabra	H 40-60	450
<u>Buskträd & buskar</u>		
Acer campestre	H 30-50	75
Acer glabrum	H 30-50	300
Amelanchier canadensis	H 30-50	275
Buddleja davidii 'Ile de France'	CO	10
Cornus mas	Busk	4
Cornus sanguinea	H 30-50	125
Corylus avellana	H 40-60	100
Crataegus intricata	H 40-60	250
Ecnocarpus europaeus	H 30-50	50
Forsythia intermedia	Busk	10
Kolkwitzia amabilis	Busk	5
Lonicera xylosteum	H 30-50	100
Malus argentea	H 40-60	125
Philadelphus odora	Busk	15
Prunus cerasifera	H 60-100	300
Prunus cerasifera 'Nigra'	ST 110	5
Prunus padus	H 40-60	600
Ribes alpinum 'Schnidt'	H 30-50	150
Rosa canina	H 30-50	275
Rosa carolina	H 30-50	175
Rosa rugosa	H 30-50	75
Rubus idaeus	Busk	20
Salix purpurea 'Nana'	H 30-50	100
Sambucus nigra	H 40-60	125
Symphoricarpos rufularis	H 30-50	125
Syringa vulgaris	H 30-50	150
Viburnum opulus	H 30-50	50
<u>Bärbuskar</u>		
Björnbär 'Bedford Giant'	CO A	17
Röda vinbär 'Jonckheer von Fata'	A	17
Svarta vinbär 'Bräddtorp'	A	11
<u>Klätterväxter</u>		
Lonicera caprifolium	CO	5
Polygonum baldschuanicum	CO	6
<u>Lökväxter</u>		
Fragaria hiemalis	A	1050
Scilla sibirica	A	1400
Narcissus pseudonarcissus	A	280

Växksammanställning över Kroksbäcksparken på ritning från 1973.

Pildammsstråket med sitt gröna pärlband.

Många människor, cirka 70 %, i området är födda i andra länder än Sverige och har identitet i andra kulturer. Detta kan ibland skapa problem genom olika tanke- och levnadssätt. Många människor upplever Kroksbäck som ett oroligt och otryggt område. Därför är det viktigt att skapa miljöer som hjälper olika livsstilar och kulturer att leva nära varandra. Jag tror att man kan göra det genom att skapa olika aktivitetsplatser där man naturligt kan träffas över de gränser som kan förekomma i bostadsområdena.

Hyllie som ligger söder om Holma och Kroksbäck är i en exploateringsfas och ska bli en ny stadsdel när Malmö växer åt söder. Citytunneln är under uppbyggnad sen några år och ska vara klar 2011 med en hållplats i Hyllie. Här kommer även att byggas för bland annat bostäder, idrottsarena, köpcentra och arbetsplatser. Pildammsstråket kommer att fortsätta genom Hyllie efter Kroksbäcksparken och fram till Yttre ringvägen. Tanken är att det ska vara ett kraftfullt stadsbyggnadselement som ska hålla samman de olika gröna områdena och samtidigt skilja bostadsområdenas bebyggda delar och ge dem identitet. (Malmö Stadsbyggnadskontor, 2005) Det är meningen att Hyllie ska erbjuda nya parkområden med stor variation och hög kvalitet. Hyllies parker ska vara uppdelade i större och mindre rum som ska vara länkade till varandra "som pärlor på en grön tråd". De parker som är planerade att anläggas är Norra Hyllieparken, Lorensborgsparken, Gamla möllanparken och Vattenparken. (Malmö Stadsbyggnadskontor, 2006)

-
- Karta Malmö/Kroksbäck
 - Förklaring → vad tror jag?
 - Sluss → de olika områdenas aktiviteter & möjligheter
 - Behov i parken → gullning, aktivitetsutrustning, belysning, bebyggelse
 - Beskrivning/analys → problem, vad saknas?
 - Illustrationssluiser
 - Avsmalning av området → nya bostäder (fåg bebyggelse)
 - Framtid → exploatering Hylle
 - Bröt stråle → finger i Malmö Karta → illustration
 - Tränsnitt
 - Pärllband av parker
 - Rörelseschema?
 - Historik?
 - Vegetation (översiktligt)
 - Vändning genom Kroksbäcksparken
 - Topografi kollar?

Skiss från planeringen.

Rundvandring i Kroksbäcksparken

För att man ska kunna få en inblick i parken behövs en guidad tur. Den börjar i sydvästra delen av parken i hörnan av Kroksbäcksskolan. De olika platserna i beskrivningen finns utmärkta på kartan namngiven "Karta över parken".

Med Kroksbäcksskolan (1) på vänster sida följer vi en gång- och cykelväg i riktning mot Holma och kullarna. På höger sida ser man en tät hög friväxande häck av hagtorn som avgränsar en bollplan (2) med grus och en tennisbana (3) med asfalt. Båda planerna ser oanvända och tråkiga ut. Inne på Kroksbäcksskolans skolgård finns en fin basketplan (4) med fyra mål, en alternativbollplan och en lekplats. Dessa platser är inte inhägnade och känns därför tillgängliga för andra människor förutom skolungdomar.

När man kommer en bit längre fram öppnas det upp med det stora fältet och kullarna (5). Fortsätter man framåt ligger det koloniområdet (6) på höger sida. Svänger man istället åt vänster och följer gång- och cykelbanan längs med baksidan av Kroksbäcksskolan, går man

längs en lång fantastisk almallé (7). Här finns också fina dungar (8) av friväxande popplar och hagtorn. Vi gör en avstickare över skolgården för att titta på den fina formationen (9) som är gräsbeklädd och sen vidare till de båda multiarenorna (10).

Efter skolan kommer man in i ett område med tätare vegetation (11). Här döljer det sig två fotbollsplaner (12) med grus, en eftersatt asfalterad landhockeybana (13) och en lekplats (16) med endast ett lekredskap. Nattvandrarernas hus och bakgård (14) ser mycket tråkig ut och inbjuder inte till några aktiviteter. När man närmar sig den stora idrottsplatsen (17) dyker det upp stora undangömda förrådsutrymmen (15) i buskagen.

Nu är vi framme i den norra delen, och när man svänger av längs med Norrbäcksgången har man idrottsplatsen på vänster sida. På båda sidor finns det tät buskage men på höger sida dyker det upp tre tennisbanor (18) med asfalt som knappt syns från vägen. Strax efter tennisbanorna ligger det en hundrastgård (19) som även den är snår- och trädombäddad. I mitten växer en grupp med almar som arkitektoniskt sett är väldigt vackra, men som är antagligen är angripna av almsjuka.

Här öppnar det sig för en stor gräsyta på vänster sida efter idrottsplatsen. Man har stammat upp träden och sparat dem i friväxande klungor (20). Gräsytan (21) är välkött och det finns målade linjer för fotbollsspel. Lite längre fram ligger det en inhägnad fotbollsplan (22) med grus. Svänger man nu av söderut igen, går vi genom ett rum som är inramat av stora täta och snåriga buskage. Här är en damm (23) anlagd

som ser tråkig och oskött ut. Längs med parken på denna sidan är vegetationen (24) integrerad med bostadsområdet Holma. Nu kommer vi fram till ett parti med olika aktiviteter. Här finns en grusad bollplan (25), gungställning, en sandlåda, en skateboardramp (26) och en asfalterad tennisbana (27). Påskliljans fritidshem ligger på vänstersidan, i Holma, med en skolgård och en basketplan.

Går vi igenom det lilla aktivitetsområdet kommer vi in i ett stort men slutet rum (28), som är omgärdat med täta buskage blandat med träd. Det finns även täta vegetationspartier i det här rummet. En liten damm, som är mycket igenväxt, finns också i den här delen. På väg mot kullarna igen möter vi en grupp förskolebarn (29) som är ute och plockar blommor. Nu promenerar vi över kullarna (30) tillbaka mot platsen där vi startade.

24

26

25

27

28

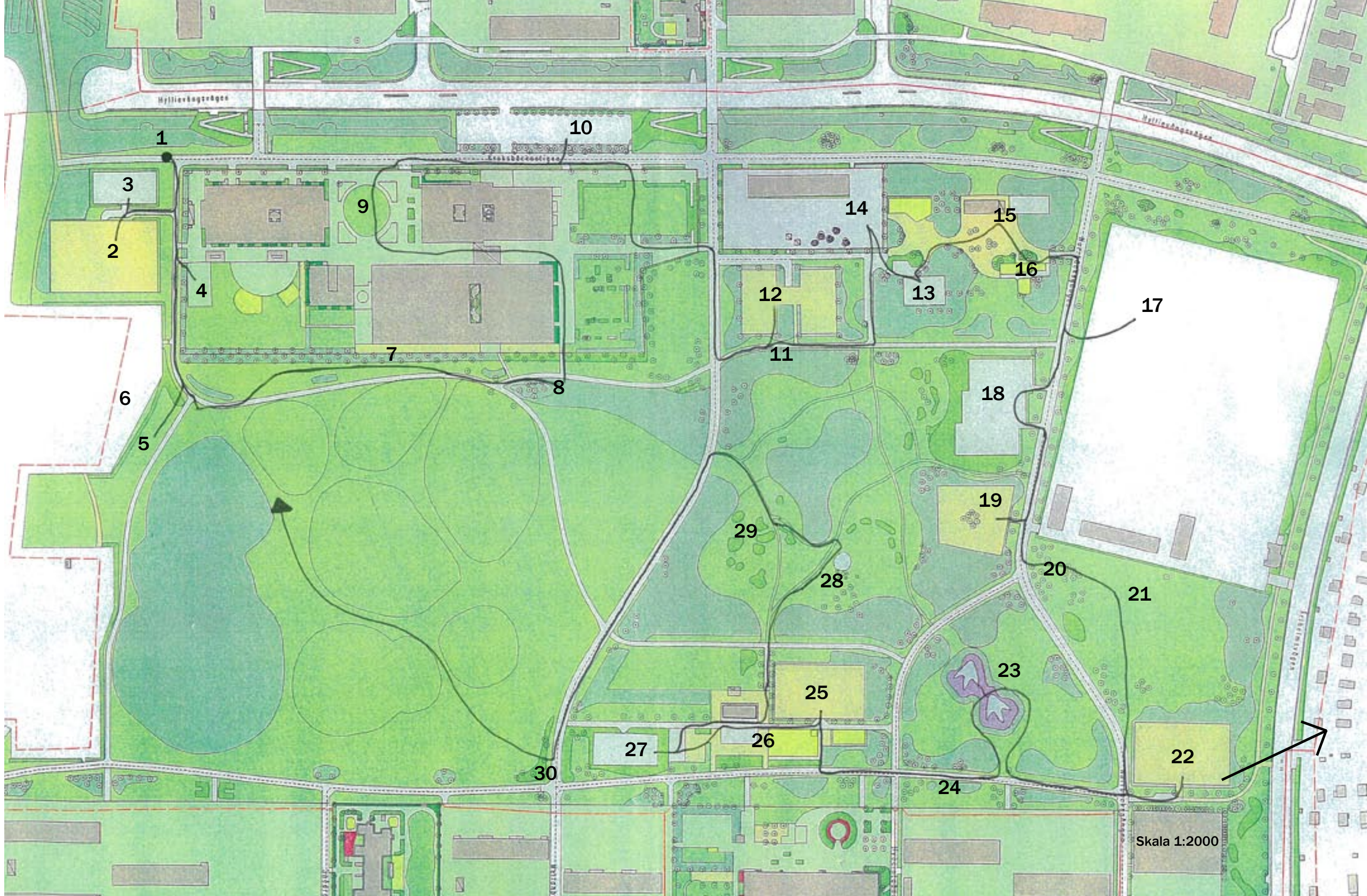

29

30

Karta över parken

Skala 1:2000

Kroksbäcksparkens förändringsbehov

Efter åtskilliga promenader i parken, intervjuer, undersökningar och funderingar har jag kommit fram till ett antal saker som man borde se över eller förändra. Huvudsakligen för att Kroksbäcksparken ska kännas tryggare och mer attraktiv.

Täta buskage.

Avsmalning av parken. Som jag ser det är parken så bred att man har förlorat kontakten mellan Holma och Kroksbäck. Detta har gjort att inte bara ett geografiskt avstånd har skapats utan även ett socialt. Man går inte gärna mellan områdena efter att det har börjat mörkna, när man inte ens kan se området på andra sidan. Det är dessutom lätt att det skapas en anda av "vi och dem". Kroksbäcksparken kan i vissa avseende ses mer som en barriär än en tillgång, därför anser jag att man borde smalna av parken genom att bebygga vissa delar av ytterkanterna. Låg bebyggelse med boende, affärslokaler, ungdomsgård, möteslokaler mm, kan vara bra för parkens liv och rörelse och dessutom föra med sig att det inte känns lika otryggt.

Det gröna stråket. Viktigt är att det gröna stråket från Malmö centrum via Pildammsparken, Stadion, Ärtholmen, Kroksbäcksparken och ut till Hyllie bevaras och inte bryts någonstans. Därför tycker jag att man ska smalna av parken längs sidorna, och inte planera något som skulle kunna bryta det gröna stråket i mitten.

Urgallring av träd och buskar. Vegetationen i Kroksbäcksparken har fått växa till enorma buskage och snår. Detta gör att parken visserligen har ett lummigt och mysigt intryck, men också att det blir otryggt och mörkt. Jag tycker att det ska gallras ur ordentligt och öppnas upp för att sikten ska förbättras, vissa träd kan också bearbetas med uppstamning. Om man sparar öar med vegetation på utvalda ställen kan man bevara en rumslighet och en naturlig känsla. I den mån det går tycker jag att man ska försöka få fram de arter som man ursprungligen planerade in. De rum som parken är

uppbyggd på känns idag instängda och isolrade var för sig. Vid en kraftig urgallring skulle de problemen åtgärdas men jag tycker det är viktigt att man fortfarande kan känna att parken är uppdelad i rum.

Nyplantering. Det finns redan vårblommande träd men jag tycker att det kan planteras in fler på utvalda ställen för att få en varierad artrikedom och för att skapa sittplatser med vacker och intressant utsikt. På några platser där det finns höga buskar kan man antingen skära ner och föryngra dem eller byta ut dem mot lägre blommande buskar.

Belysning. Det finns ett stort behov av att belysningen ses över för att man ska känna sig tryggare i parken. Många av gång- och cykelstråken är inte belysta. Det finns även ett behov av belysning i andra delar av parken för att man inte ska känna sig utsatt på gång- och cykelstråken. Jag föreslår att det ska finnas belysning längs med gångstråk och att vissa träd dessutom blir belysta. Viktiga aktivitetsplatser som kan användas på kvällstid kan också behöva belysning. Det hade varit fint om man kunde utforma ett ljusspel eller annan spännande ljussättning på några av de dramatiska kullarna.

Bänkar och sittplatser. Många människor promenerar eller bara sitter ner en stund och tittar på allt som rör sig i parken. Behovet av sittplatser är större än vad parken kan erbjuda, vilket gör att jag tycker att man ska planera in platser att umgås på med möjlighet till grillning eller bara för att sitta ner och prata eller fika. Det är inte bara ungdomar som har behov av aktiviteter och många vuxna uttrycker en önskan av att få platser för grillning. Fristående bänkar längs med gångstråk och på utvalda platser behövs också.

En av de två multiarenorna vid Kroksbäck.

Vid de platserna där man placerar ut bänkar är det viktigt att även papperskorgar får sin placering.

Fler aktiviteter. Utbudet av aktiviteter är mycket dåligt och eftersatt, förutom två nybyggda och mycket kostsamma multiarenor som har anlagts på sidan mot Kroksbäck. Vid en exploatering av utvalda delar av parken, försvinner några befintliga inhägnade aktivitetsplatser. Jag ser det inte som en förlust med tanke på att de inte verkar användas speciellt mycket, och att det oftast inte ens finns några målburar på de planerna. Det är viktigare att planera några platser ordentligt med attraktiva aktivitetsmöjligheter än att det står en mängd tomma platser som inte lockar till sig några människor.

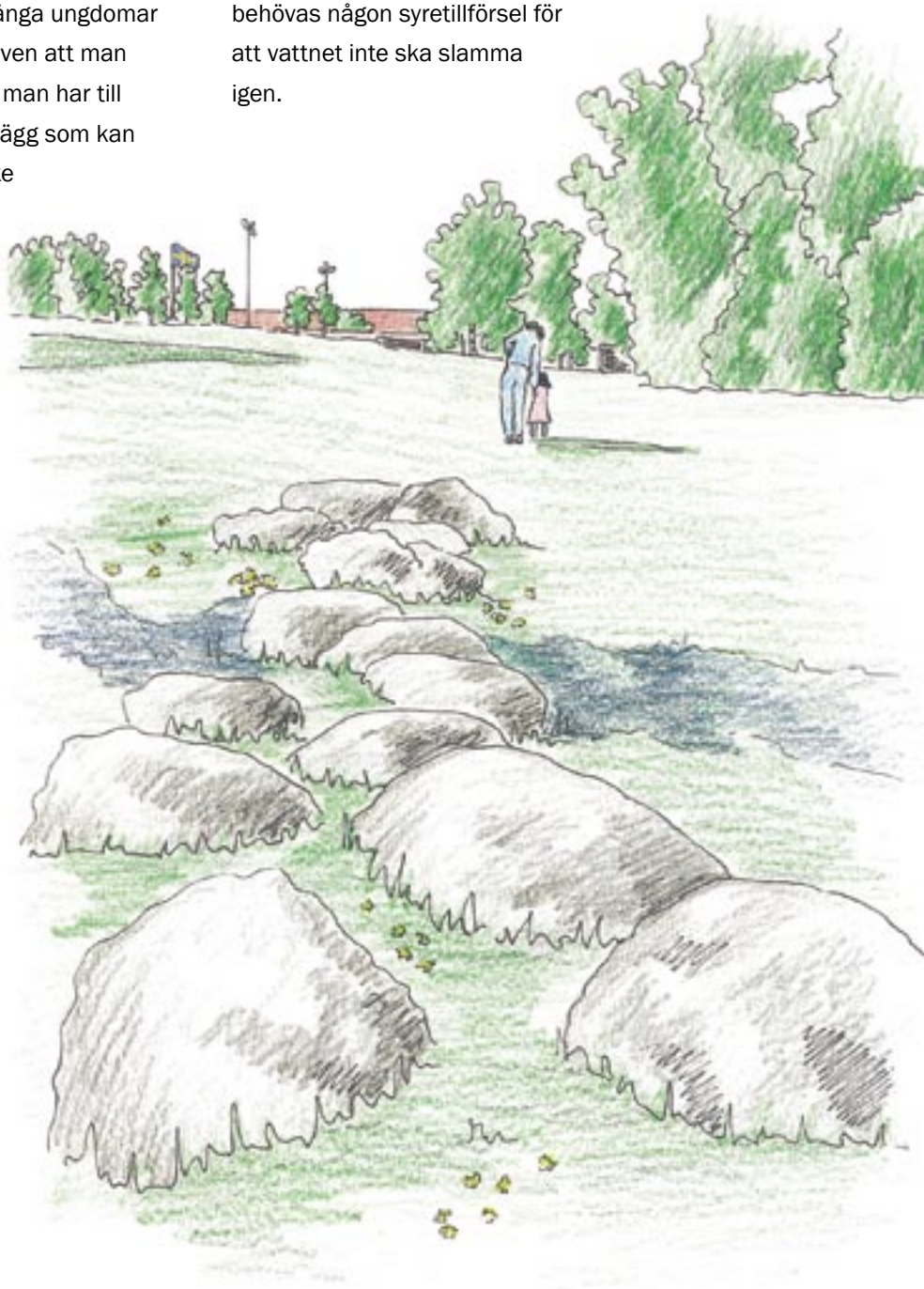
Förslagsvis bör det finnas minst en lekplats med genomtänkt lekplatsutrustning både för yngre och äldre barn som stimulerar till lek. Möjlighet inne i

parken till olika sorters spontant bollspel till exempel fotboll och basket. Idrottsplatsen ger möjlighet till aktiviteter genom förening. På multiarenan kan man samlas och spela olika sorters bollspel, men det bör finnas något i parken så att även Holmaborna känner sig välkomna. Dessutom tror jag inte det räcker med en plats eftersom många ungdomar och föräldrar spelar fotboll. Jag tror även att man ska satsa på någon aktivitetsyta där man har till exempel klätterredskap eller klättervägg som kan locka barn och ungdomar som kanske inte är bollintresserade. Någon aktivitet för vuxna människor skulle kunna vara bouleplan i samband med någon eller några grillplatser.

Det är viktigt att hundrastplatsen blir kvar med tanke på att fler människor kanske börjar röra sig i parken om det blir möjlighet till fler aktiviteter, och då är det bra om hundägare har någonstans där de kan ha sina hundar lösa.

Ungdomsgård. Det finns det ett stort behov av en ungdomsgård eller en samlingsplats för ungdomar. Kanske i Nattvandrarernas eller skolans regi, där man kan umgås, få någon att prata med eller hjälp att läsa läxor. Här kan man då skapa kontakter med andra ungdomar och kanske förebygga en del av de oroligheter som finns i området.

Renovera dammarna. De två dammar som finns i parken ser inte fräscha ut och behöver ett lyft för att de ska bli attraktiva att besöka. En rensning och plantering av växter är det första som borde göras. Kanske placera ut stenar som kan göra ett mer spännande intryck. Det skulle nog behövas någon syretillförsel för att vattnet inte ska slamma igen.

Kroksbäcksparkens förnyelse

Exploatering. Parken är stor, nästan 300 meter bred och 700 meter lång. Avståndet mellan Kroksbäck och Holma är för långt för att det ska kännas som att områdena har kontakt med varandra. Det är viktigt att inte "vi och dem" uppstår eller att de boende känner sig otrygga när de går mellan områdena. En avsmalning av parken skulle göra att den kändes mer överskådlig och inbjudande. Det här förslaget bygger på att man exploaterar på utvalda ställen för att en avsmalning ska komma till.

Förslaget innebär blandad bebyggelse med möjlighet till boende i marklägenheter både med en liten tomt eller utan. Lokaler som kan inhysa butiker, restauranger, kaféer eller annan typ av mötesplatser. Det är viktigt att det blir låg bebyggelse för

att motverka de höga byggnader som redan finns i området. Dessutom kan man få en tryggare och mer greppbar känsla av den sortens bebyggelse. Det finns möjligheter till att bygga ett stort bibliotek i förslaget. Tanken är att biblioteksbyggnaden ska kunna inrymma till exempel olika sorters mötesverksamheter och kanske en konsthall. Den blandade bebyggelsen gör att parken och bostadsområdena känns mer levande. Här finns stora möjligheter till att träffas och umgås, vilket påverkar förutsättningarna till ett integrerat område.

Ungdomar har inget att göra i området och behöver någonstans att träffas och umgås. Ett stort aktivitetshus eller ungdomsgård är inplanerat. Här kan man kanske se något band som uppträder, få hjälp

Före byggning av biblioteket (se 1 på illustrationen till höger).

Efter byggning av biblioteket. Möjlighet till kaféverksamhet.

Rött = Exploateringsområden

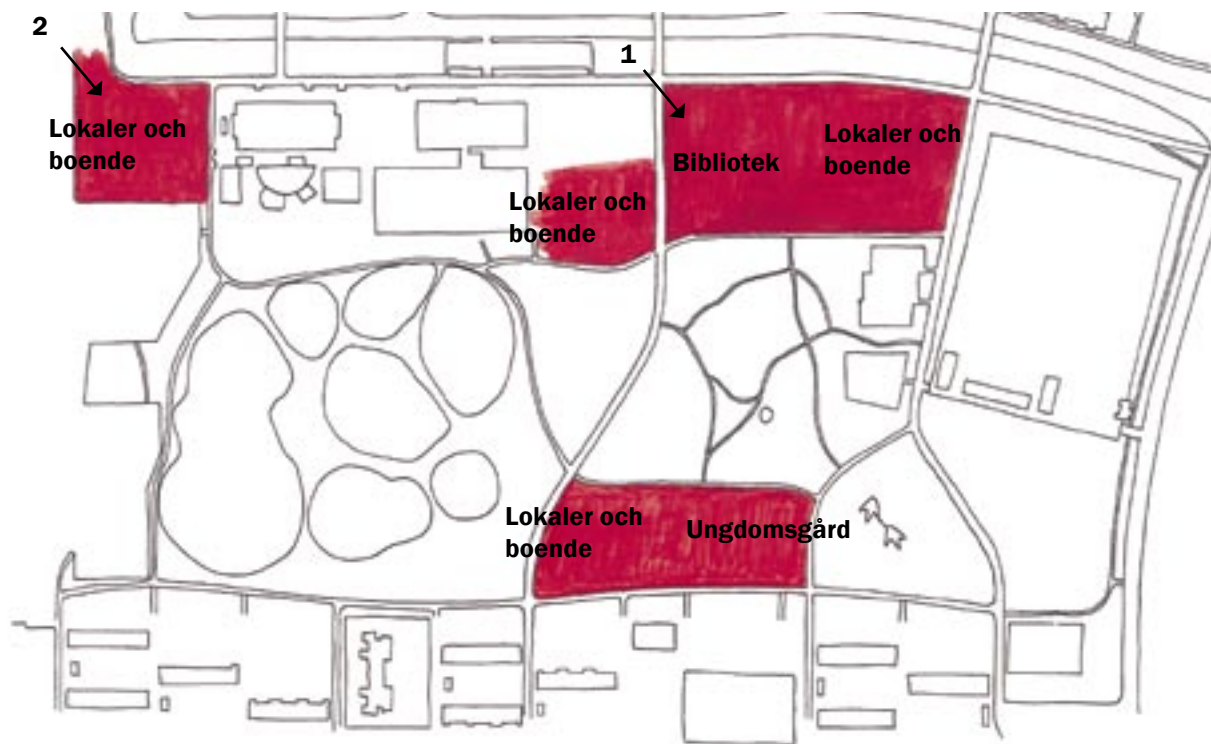

Illustration över de områden som exploateras i förslaget. Blandad bebyggelse med möjligheter till bland annat boende, lokaler, bibliotek och ungdomsgård.

Före bebyggelse (se 2 på illustrationen ovan).

Efter byggnation av lokaler och boende.

med läxorna, spela datorspel eller bara umgås och ta en fika. I de här lokalerna har även Nattvand-rarna sin verksamhet.

Aktiviteter. I dag finns det många platser och bollplaner som ser oskötta och tråkiga ut. Det är inte inspirerande eller lockande att spela boll på en plan full med ogräs eller en som inte har några mål längre. De flesta planerna ligger omgärdade med stora snår som gör att de känns isolerade och otrygga. Förslaget bygger på att några platser väljs ut och satsas ordentligt på, och de andra platserna läggs ner.

De nyanlagda multiarenorna (3) är olyckligt placerade då de ligger på Kroksbäckssida, och det känns som att de bara tillhör boende i det området. Det skulle bli för kostsamt att flytta dem, så genom jämn placering av aktiviteter i parken och ett attraktivt utbud kan man få ungdomar att besöka de olika

ställena. De gamla tennisbanorna (4), som ligger tre tillsammans, blir nyanlagda banor med olika möjligheter till bollspel. På kvällen är banorna belysta för att man ska kunna använda dem även när det börjar skymma. Gräsplanen (5) på den stora idrottsplatsen får konstgräs så att den går att använda även på vintern. Gräsplanen (6) utanför idrottsplatsen sköts idag bra och är välanvänd av barn och ungdomar som spelar fotboll, därför bevaras den och fortsätter att skötas.

Ungdomsgården (7) lockar bland annat med aktiviteter som inomhusbollspel, streetbasketplan och klätterväggar inne och ute. Vid Kroksbäcksskolan finns det idag en lekplats (8) som får ligga kvar. Enligt förslaget är en stor lekplats (9) planerad på gräsplanen framför kullarna. Tanken är att gräsmattan ska inbjuda till solbad och picknick, medan barnen leker och dessutom har man fri sikt över sina barn. En bit ifrån lekplatsen står ett stort klätternät (10) som vänder sig till de lite större barnen.

Före byggnation av ungdomsgården (se 7 på illustrationen nästa sida).

Ungdomsgård byggd med basketplan i anslutning. Träden bakom är urgallrade och uppstammade.

Blått = Aktivitetsytor

Orange = Grillplatser

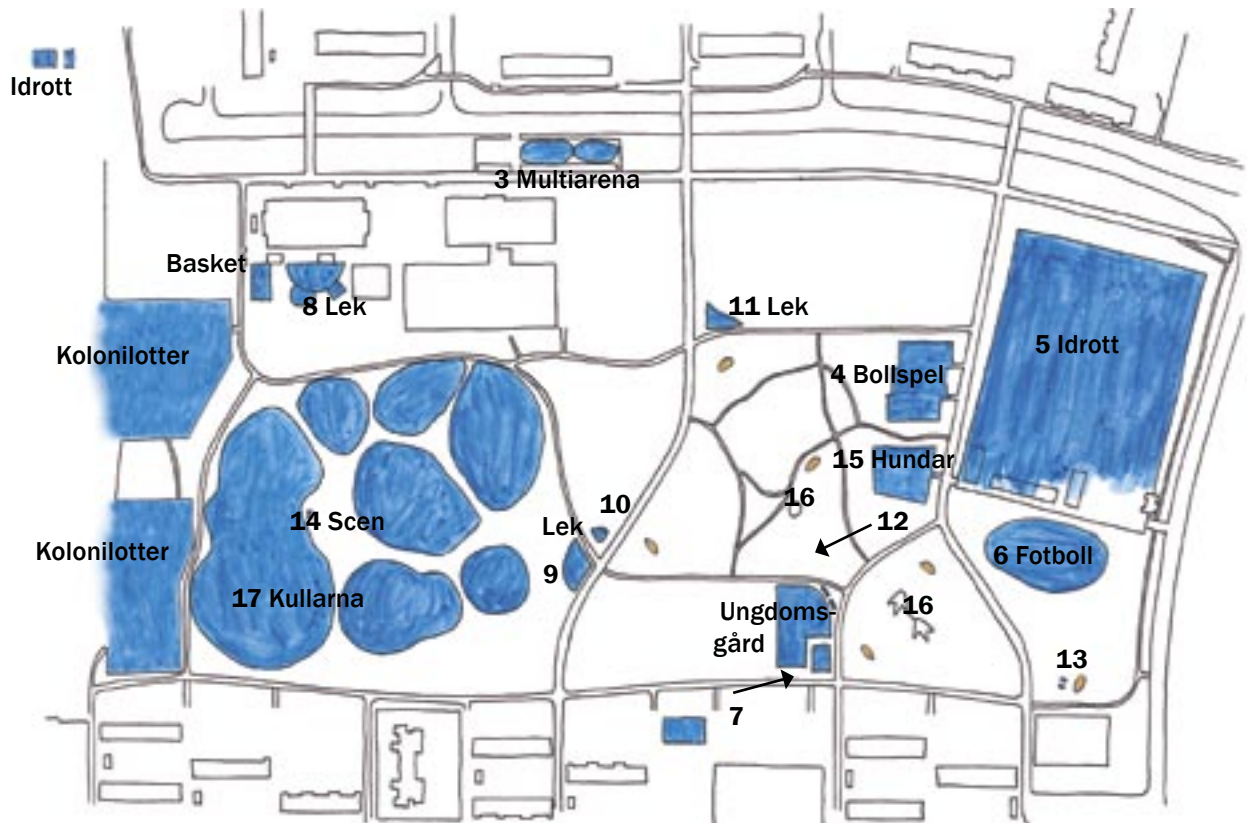

Illustration över de aktivitetsytor som kommer att finnas i parken enligt förslaget. Utvalda platser att satsa på.

Före gallring av träd och anläggning av grillplats (se 12 på illustrationen ovan).

Sparad grupp med träd som stammats upp. Grillplats anlagd.

Utanför biblioteket finns en lekplats (11) som är lite annorlunda, med lekredskap som konstnärer har tagit fram. För de vuxna finns förutom de nya möjligheterna till att ta en fika, att gå på bibliotek eller konsthall, också grillplatser anlagda på strategiska ställen i parken. Grillplatserna bör ha en stensatt yta med utplacerade campingbord och en gjuten grill. Ett eller flera träd i grillplatsens närhet för att man ska kunna ta skydd från solen när man äter. Vid några av grillplatserna bör också finnas campingbord med plats för rullstol, och det är lätt att ta sig in med hjälp av stensatt eller grusad gång. Vid en av grillplatserna är boulebanor (13) inplanerade.

Den gamla scenen (14) som ligger vid den största kullen har renoverats och tagits fram. Här krävs en varsam renovering så att scenen blir underordnad kullarna och inte syns för mycket. Möjligheter finns till konserter i parken eller gympapass ljumma sommarkvällar. Den gamla hundrastgården (15) finns kvar men almarna i mitten som antagligen är

Grillplats med stenläggning, gjuten grill och campingbord. Ett eller flera träd för att ge skugga.

Klätternät som kommer att anläggas vid den stora lekplatsen (se 10 på illustrationen föregående sida). Bild tagen i Trosa.

Exempel på lekplats utformad av konstnärer. Anläggs vid biblioteket (se 11 på illustrationen föregående sida). Bilden tagen i Malmö.

Exempel på en stor lekplats som ska anläggas på gräsytan vid kullarna (se 9 på illustration föregående sida). Bilden tagen i Göteborg.

drabbade av almsjukan är utbytta mot andra träd. Dammarna har rensats upp och renoverats så det blir trevligare att besöka dem.

Under vintern är kullarna (17) ett attraktivt utflyktsmål för pulkaåkning.

På sommaren kan man inte låta bli att klättra upp på kullarna och under vintern lockar de till pulkaåkning.

Före gallring. Täta passager som känns otrygga att gå igenom (se 18 på illustrationen nästa sida).

Rensning av vegetation. Det är mycket tätt och man känner sig otrygg, men trots det är parken väldigt trivsamt med all vegetation. En stor urgallring behöver göras, men i förslaget är delar av de täta buskagen runt de två rummen med dammar sparade. Detta görs för att skapa olika element, en variation, av vegetation i parken och för att behålla rumskänslan. Närmast rummet är ett stråk av vegetation medvetet sparat och på utsidan mot cykel- och gångbanor är det urgallrat och uppstammat. Generellt är det föreslaget att det gallras ut och stammas upp närmast cykelbanorna. Detta gör att man har fri sikt och att det känns tryggt att cykla genom parken. På dessa ställen med urgallring eller uppstamning, kan man istället jobba med en låg tät undervegetation som gör att det blir lättskött och man slipper ständig gräsklippning eller slyröjning.

Efter urgallring och uppstamning. Här kan man cykla utan att känna sig otrygg.

Ljust grönt = Gles vegetation
Mörkt grönt = Tätare vegetation

Illustration över förslag på vegetationens utseende efter förändring. Hålla kvar den täta vegetationen på insidan av rummen. Gallra ur och stamma upp längs med gång- och cykelbanor. Spara små öar med tätare vegetation och öar med uppstammade och urgallrade träd på öppna ytor.

Genom att välja olika undervegetation på olika ställen, skapar man en artrikedom i parken som kan locka växt och naturintresserade.

Små öar med tätare vegetation är sparade och öar med träd som är uppstammade har konstruerats. Skillnaden mellan stora ytor med klippt gräs och kullar, uppstammade och urgallrade partier, uppbyggda limpformationer som kommit fram ge-

nom urgallring, gör att det finns ett stort utbud för alla önskemål i parken. Här kan varje individ hitta sitt ställe att trivas på.

*Exempel på grupp med urgallrade och uppstam-
made träd (se 19 på illustration föregående sida).*

*Exempel på ö med tät men begränsad vegetation
(se 20 på illustration föregående sida). Viktigt att
den hålls efter så den inte växer utåt.*

*Exempel på urgallrade träd där limpformationen
har fått komma fram (se 21 på illustration föregå-
ende sida).*

*Exempel på hur det kan se ut när man tar fram
stammarna på lönnar (se 22 på illustration föregå-
ende sida).*

Gult = Belysning kvälls- eller nattid

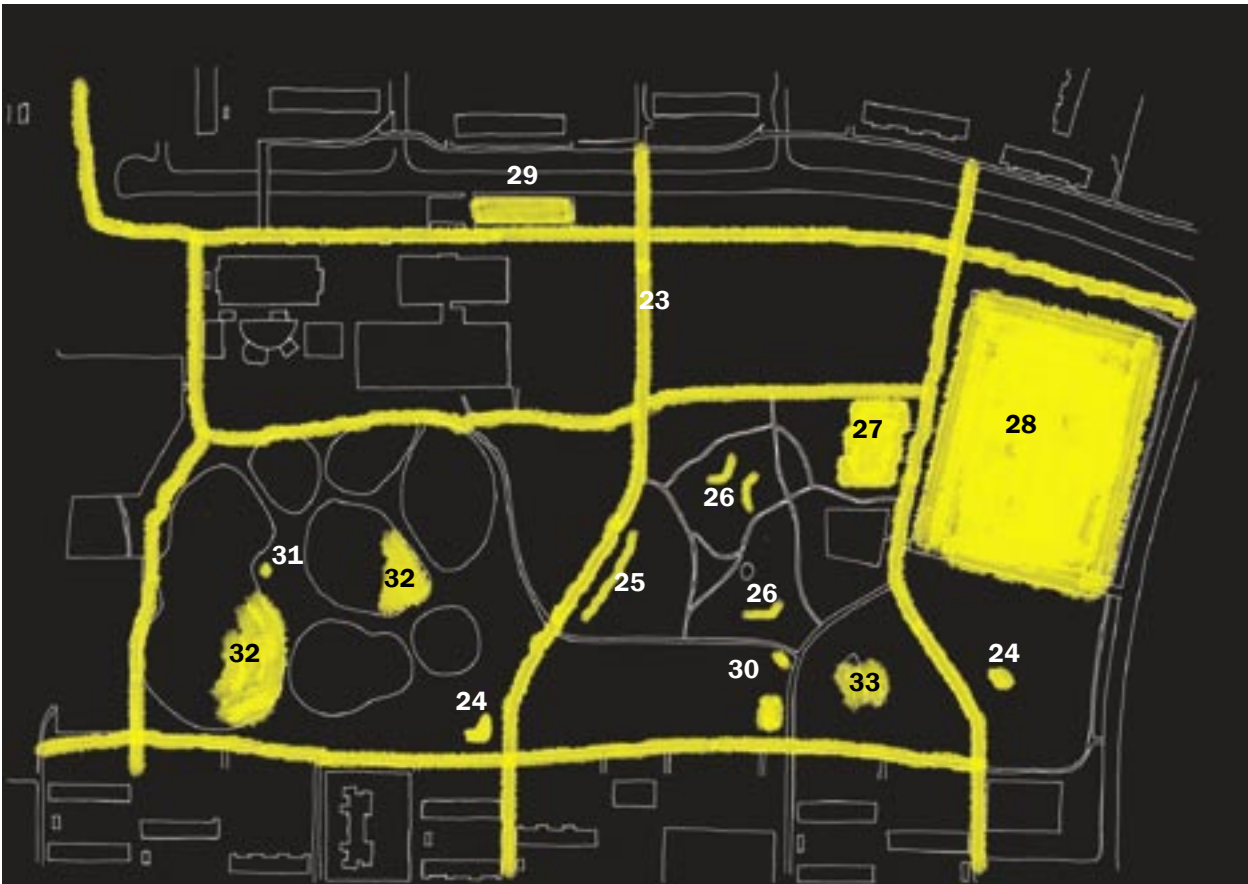

Illustration över belysning. Gång- och cykelstråk och belysning av utvalda detaljer är belysta hela natten medan aktivitetsplatser är belysta vid användning.

Belysning. Många av gång- och cykelstråken är i dag inte belysta. I förslaget är de stora genomgående stråken (23) belysta, vilket gör att det känns tryggare att cykla eller gå genom parken efter det har blivit mörkt. För att effekten inte ska bli att man känner sig utsatt på de upplysta stråken, är utvalda detaljer också ljussatta. Till exempel några grupperingar med träd (24), en trädrad (25) och utvalda enskilda träd. I de mer slutna rummen är vissa partier (26) ljussatta för att öka rumsligheten

och trygghetskänslan. Viktiga aktivitetsplatser som bollplanen i tre delar (27), den stora idrottsplatsen (28), multiarenorna (29), aktivitetsplatsen vid ungdomsgården (30) och scenen vid kullarna (31) är ljussatta för att kunna användas kvällstid. Ljusspel över utvalda delar på kullarna (32) gör att kullarna blir dramatiska och spännande. Dammarna kan göra sig fint med lite ljussättning (33).

Karta över förnyelseförslag

Idrott

Ljust grönt = Gles vegetation
Mörkt grönt = Tätare vegetation
Blått - Aktivitetsytor
Orange - Grillplatser
Rött - Exploateringsytor

Multiarena

Lokaler och boende

Basket

Lek

Lokaler och boende

Bibliotek

Lokaler och boende

Lek

Kolonilotter

Idrott

Bollspel

Hundar

Kullarna

Scen

Klätternät

Damm

Kolonilotter

Fotboll

Lek

Klättervägg

Dammar

Lokaler och boende

Ungdoms-
gård

Basket

De åtta bas- karaktärerna

Det har pågått forskning vid SLU i Alnarp sedan 1980-talet om hur natur och parker påverkar vår hälsa och livskvalitet. Resultaten från forskningarna visar på att natur- och grönområden påverkar människor på flera olika plan. Åtta skilda typer av karaktärer har därför tagits fram av docent Patrik Grahn vid SLU i Alnarp, för att tillgodose de behov som har framkommit i forskningarna. Oftast finns några av dessa karaktärer representerade i en park eller i ett grönområde, men det finns också exempel

på ställen som är renodlade med bara en karaktär. Forskningarna visar på att ju fler karaktärer som finns med i ett område desto mer populär är platsen. Detta beror på att det finns något för alla typer av människor och sinnesstämningar. De flesta vill bo nära grönområden med karaktärerna vild, artrik, rofylld och rymd medan några vill bo vid områden med karaktärerna allmänningen och lustgården. Relativt få vill bo nära karaktären centrum.

De åtta baskaraktärerna

”1. Det rofyllda

Uttrycker människans behov av att kunna finna en plats som ger lugn. Ljuden från vind, vatten, fåglar och insekter dominerar över trafik och jäktade människor. I sådana miljöer där man söker lugn och ro önskar man inte störas av oljud, inte heller av skräp, ogräs eller störande människor.

2. Det vilda

Detta handlar om en fascination inför den vilda naturen. Här finns växter som ger intryck av att vara själv-sådda. I området kan man träffa på moss- och lavabelupna stenblock. Stigarna ser ut att ha funnits sedan urminnes tid. Platsen är i sin helhet utformad av naturen själv, eller av en högre makt. Detta skänker platsen en uråldrig prägel och en mystik. Finns det naturandar någonstans är det här.

3. Det artrika

På våren längtar människor särskilt efter att finna tecken på den återvändande sommaren; att hitta den första vitsippa eller att höra den första lärkan. Men året runt är människor intresserade av djur och växter; talgoxar, bin, myror, liljekonvaljer... Mångfalden av djur och växter lockar människor att gå en bit längre för att hitta något nytt.

4. En rymd för tanke och vederkvickelse

Det här handlar om ett uttalat behov av att finna en miljö där man "kommer in i en annan värld", som några uttrycker det. Att komma bort från staden, in till en värld där man slipper bekymra sig om signaler och skyltar, där man kan andas ut. Helst ska där inte finnas några skarpa gränser alls. Området ska hållas samman till en helhet, som i en skånsk bokskog eller en mellansvensk barrblandskog, även om man rör sig hundratals meter i området. Besökaren kan då slappna av, fundera igenom saker och ting under tiden som man promenerar eller kanske joggar runt.

5. Allmänningen

En grön, öppen, centralt belägen plats. Här kan cirkusen slå upp sitt tält, bygdens förening ordna loppmarknader eller kanske Frälsningsarmén spelar här för att samla in pengar. Däremellan kan vem som önskar spela boll här, flyga drake eller bara lägga ut en filt och sola, kanske äta medhavd picknick. Sedan urminnes tid har människan haft sådana platser. Här i Sverige fanns ängen, med den kombinerade tings- och marknadsplatsen, där man också godkände den lokale hövdingen.

6. Lustgården

Behov finns även av platser där barn och vuxna kan umgås i trygghet, där föräldrar våga släppa barnens händer så att ungarna kan rasa ut. Denna plats ska helst vara omgärdad, med staket, häck eller dylikt. Den här karaktären handlar om behovet av platser för skilda aktiviteter såsom lek – att platsen innehåller gungor, rutschkanor o.s.v. Andra aktiviteter handlar om att kunna plantera något, odla eller bygga (växt-hus, skjul, kojor, lekstugor).

7. Centrum, festen

Några människor placerar stadens hjärta och själ där människor möts. Här handlar det i första hand inte om ställen som centrala bussterminaler och dylikt, utan om platser där människor möts för att ha trevligt. Framför allt gäller detta nöjesparker, såsom Tivoli, Liseberg och Gröna Lund, men det kan även handla om särskilda kvarter i centrum, dit människor i första hand söker sig för att lyssna på musik, äta en god middag eller bara för att kunna se andra människor koppla av och roa sig.

8. Kulturen

I motsats till ovanstående hävdar några att stadens själ och hjärta inte knyts till fest och nöjen, utan till det historiska arvet. Fascinationen inför monument, historiska platser, gamla byggnader och träd är stark. Ett exempel är Lundagård i Lund, där domkyrkan, universitetsbyggnaderna och parken bildar en stark symboladdad plats. Men det kan även handla om kyrkogårdar, om platser invid statyer och andra monument eller om gamla kvarter i staden." (Patrik Grahns, 1995)

Sammanfattning

Om man söker finns det finns något i Kroksbäcksparken som passar in i alla de åtta baskaraktärerna. Ska man passa in dem exakt enligt karaktärerna blir det färre av dem som finns representerade i parken. Dessutom är det en bedömningsfråga hur man tolkar de olika uttrycken och hur varje person till exempel bedömer att rofylldhet är för just den personen. Jag tittar på hur parken kommer att se ut i en framtid och gör min bedömning efter de åtta baskaraktärerna där. De som enligt mina värderingar är mest lättigenkännliga är; det rofyllda, det artrika, allmänningen, lustgården och kulturen. Kroksbäcksparken lyckas ta sig in lite i alla baskaraktärer vilket måste ses ett övergripande bra betyg för parken och dess framtid.

Analys

Det rofyllda kan man hitta i de rummen som är lite rufsiga och som inte gallras ur, där tanken är att det sparas vegetation för att behålla rumskaraktär och avskildhet. Här stängs ljuden ute och man kan lyssna på fåglar och titta på insekter. När dammarna renoverats kan man även lyssna på vattnets porlande i ett vattenspel. Men det stämmer inte helt överrens med tanke på att det där är äng med oklippt gräs och i baskaraktären ska det inte finnas ogräs. Jag tror att människor kan finna lugn här men några människor kan säkert finna ett lugn på de öppna kullarna med utsikt över vida världen.

Det vilda finns också i de lite mer otämjda rummen som beskrivs ovan. Man kan få en känsla av att det inte är planterat från början eftersom det har fått växa fritt och blivit igenväxt med åren. Men vegetationen är från början planterad vilket gör att det inte stämmer in på baskaraktären som säger att det ska kännas som att naturen har utformats av sig själv. Uråldrig prägel och mystik saknas också. Alltså är det inte mycket som stämmer in här.

Det artrika tycker jag finns i Kroksbäcksparkens vegetation med tanke på de artrika växtförslag på ritningarna från parkens begynnelse. Nu har det vuxit upp till oanade storlekar, men efter röjning kan man få insikt i de många arter som finns i parken. Med nymplanterad undervegetation kommer dessutom artrikedomen att öka ännu mer och komplettera trädslagen. Parken innehåller dessutom flera olika sorters vegetationskaraktärer vilket gör att det finns mycket växter att beskåda. Till exempel klippta gräsytor, ängsytor, rufsiga trädpartier,

framtagna trädpartier med undervegetation. Med tanke på den myckna vegetationen borde det finnas många slag av fåglar och insekter.

En rymd för tanke och vederkvickelse. Några saker stämmer med baskarakturen då parken inbjuder till att jogga och promenera. Man behöver inte heller bekymra sig om signaler eller skyltar. Däremot finns det stora skillnader genom att det inte ska finnas några skarpa gränser eller att området ska hållas ihop till en helhet. Visst är parken obruten genom att det är ett långt grönområde som inte är avskilt någonstans, men den innehåller många olika platser vilket gör att man inte kan likna den vid exempelvis en flera hundra meter lång bokskog.

Allmänningen stämmer mycket bra på Kroksbäcksparken. Här finns en stor öppen och grön plats. Det skulle kunna finnas till exempel cirkus eller loppis vid kullarna vilket skulle göra att blev mer rörelse i parken. Möjligheterna är oändliga till bollspel eller drakflygning.

Lustgården passar också mycket bra in på parken. I framtiden ska det finnas några stora lekplatser där många lekredskap finns för att locka till fart och rörelse. Lekplatsen på gräsmattan vid kullarna kommer inte att vara inhägnad då det behovet inte kommer att finnas. Ytorna är så stora och öppna att man kommer att ha fri sikt över vad barnen gör. Det finns lek och aktiviteter för barn i alla åldrar, med och utan ledare. Ungdomshuset utgör en stor möjlighet och här kan även startas odlings och byggmöjligheter om intresse finns.

Centrum, festen. De nyexploaterade områdena kommer att kunna locka till restaurangbesök och olika happenings mm, vilket gör att det blir som ett litet centrum i stadsdelen. Något så stort som Liseberg eller Tivoli kommer inte att finnas, men i Hyllie kommer lite större aktiviteter att byggas.

Kulturen återfinns på sitt sätt i kullarna i Kroksbäcksparken. Många i Malmö känner till kullarna och ännu fler skulle kunna känna till dem om de marknadsfördes. Pulkaåkning, motionsspår, utsikten mm. Kullarna är unika med tanke på det arkitektoniska värdet och kan antagligen inte ses på många ställen i Sverige.

Slutdiskussion

För att få distans till mitt arbete bestämde jag mig för att diskutera det med en professionell landskapsarkitekt. Jag ville höra vad någon som dels är bekant med Malmö och som dessutom är verksam i staden

skulle ha att säga om mitt material. Valet föll på Per Andersson som är delägare i byrån Sydväst. Eftersom Per inte har varit med vid något tillfälle under mitt arbete, är han inte partisk utan kan spontant komma med de kommentarer som faller honom in. Jag träffade Per i hans hem när han hade en stund över i pappaledighet och trädgårdsarbete.

Vi diskuterar mitt förslag över Kroksbäcksparkens förändring och Per säger att han spontant är emot att man exploaterar parkmark när den är så viktig i en stad som Malmö. "Det är dumt att göra något som man aldrig kan ta tillbaka." Samtidigt förstår han mitt dilemma med att parken är stor och att bostadsområdenas hus är höga. Helst hade man velat riva hus och sänka höjden på dem.

Per tar upp en mycket viktig sak att tänka på vad det gäller ekonomin i ett så här stort projekt som det skulle bli med en renovering av parken. Budgetar sjunker och man måste försöka se vad som är det viktigaste i projektet. I ett fortsatt arbete med parken bör man hitta de saker man ska satsa på för att få med sig politikerna i Malmö. Vilka åtgärder måste man ta till, vad är viktigast, hur skapar man ett besöksstryck och framför allt vad vill man åstad-

komma med besökarna? Vi pratar om hur man kan göra för att få människor från andra delar av stan att besöka parken och aktiviteterna. Ska man satsa mycket på en aktivitet som får gehör och sen kan man fortsätta enligt en prioriteringsordning, om man får in mer pengar när det visar på att det fungerar? Kort sagt; i en fortsättning ska man göra en prioriteringsordning till vad som är viktigt. Våga ösa på på de ställen som redan är bra och satsa i etapper. Få dit ett nyhetsvärde som genererar mer pengar.

Per tycker att man ska göra lekplatsen, som i förslaget ligger i mitten, jättestor så att det drar många människor i olika åldrar in till parkens mitt. "Den kan aldrig bli för stor." Kanske dessutom göra hela det gångstråket till ett lekstråk så att det händer något hela vägen. Klippa gångar som barnen kan leka i, i det stora samlade buskaget som ligger längs med gångstråket. Kanske använda sig av de befintliga kullarna som är så fantastiska och jobba in lekplatsen i dem. I ett fortsatt arbete hade det också varit en bra idé att karaktärsbestämma platser med namn. Att hitta en annan form för att beskriva platserna för att få de som inte kan vegetationen att förstå vad man menar.

Med ljussättningen tycker han att jag har tänkt rätt som har belyst gångstråken. De behöver bara vara en enkel billig ljussättning så kan man ösa på mer runt utvalda platser. "Det viktiga är grundbelysningen. Kan man förlänga till exempel lektiden på lekplatsen med bara några timmar så är det bra. "Däremot tycker Per att man inte ska vara så rädd för mörker. Rumslighet kan vara mörker också.

Jag undrar vad han anser om brukarmedverkan, som jag själv har bestämt mig för att jag oftast tycker är ett bra sätt att lära känna varandra och ta ansvar för en plats. Per svarar att han tycker att det låter fantastiskt bra, och det är det oftast kortsiktigt sett. Men långsiktigt brukar det vara svårt att hålla ihop det och det är vi överrens om. Det får inte läggas som ansvar på dem att de ska sköta till exempel en park som Kroksbäcksparken. Malmö Stad måste ta ansvar för allmän park men brukarmedverkan kan vara ett komplement till ordinarie skötsel.

Vi diskuterar något som även jag och Anders Westin har pratat om. Valet av den blå färgen för att illustrera aktiviteter. Per är tveksam till att man är tydlig eller om till exempel kullarna ser ut som sjöar? Jag har insett problemet men tycker att det är tydligt med klara färger och genom att man även beskriver platserna med ord. Trots det förstår jag hans tvekan.

Till sist tar jag upp frågan som jag och Anders Westin har diskuterat vid flera tillfällen. Har integrationen en form? Per svarar snabbt att det har den inte rent intellektuellt. Vi kommer fram till att det är svårt för gemene man att förstå de skapade formerna och att man måste skapa en park för Malmö och dess invånare. Det är dumt att göra något som inte gäller om tio år. Jag anser att varje ställe är unikt med sina typer av problem och behov. Det gäller att analysera platsen och dess invånare. Dessutom är det viktigt att lyssna till de boende eftersom det är de som är experterna på just det området. En stor del av Malmö är invandrare och de använder

parkerna så olika i jämförelse med de människor som är födda sen generationer i Sverige. De kan ofta vara ute hela dagar i parken och slappna av på ett sätt som inte har varit vanligt förut. Det är något som invånare i vårt stressade land borde ta efter.

Jag kan inte låta bli att imponeras av Pers enkla sätt att spruta spontana förslag på den lilla korta stund han fick på sig att studera mitt förslag. Träffen med Per blev nästan som en extra handledning, och nu hade det varit roligt att ta tag i ett fortsatt arbete med att gå ner i detaljering av Kroksbäcksparkens förnyelse och utveckling.

Enkätundersökning om Kroksbäcksparken dec -06

1 Brukar du besöka Kroksbäcksparken på fritiden?

Ja Nej Ibland
☐ ☐ ☐

2 Hur ofta är du i Kroksbäcksparken?

Varje dag Varje vecka Aldrig
☐ ☐ ☐

3 Vad gör du där om du är där? Aktiviteter?

4 Finns det tillräckligt med aktivitetsmöjligheter i parken?

Ja Nej Vet ej
☐ ☐ ☐

5 Vad saknas? Till exempel basketplan, skateboardramp, ungdomsgård, grillplatser mm.

6 Känner du dig trygg i Kroksbäcksparken?

Ja Nej Vet ej
☐ ☐ ☐

7 Går du genom parken på kvällen?

Ja Nej Ibland
☐ ☐ ☐

8 Hur kan man få parken att kännas tryggare?

9 Använder dina föräldrar och släktingar parken?

Ja Nej Ibland
☐ ☐ ☐

10 Vad gör de där i så fall?

11 Vad tror du att de saknar i parken?

12 Skulle du kunna tänka dig att hjälpa till med skötselarbete i parken? Till exempel krattning, klippa buskar mm.

Ja

☐

Nej

☐

Vet ej

☐

13 Tror du att din familj eller dina släktingar skulle vilja hjälpa till med skötselarbete av parken?

Ja

☐

Nej

☐

Vet ej

☐

14 Har du några förslag på vad som behöver göras i Kroksbäcksparken?

Tack för att du ville svara på mina frågor!

Bilaga 2 – Summering av enkätundersökningen

Fråga 1 – Brukar du besöka Kroksbäcksparken på fritiden?

Klass	Ja	Nej	Ibland	Ja+Ibland
8A	4	4	7	
8B	3	4	7	
8C	1	9	6	
?		11	5	
9C	3	6	2	
9D	3	6	3	
Summa	14	40	30	44
Fördelning i %	16	48	36	52

Fråga 2 – Hur ofta är du i Kroksbäcksparken?

Klass	Varje dag	Varje vecka	Aldrig	Dag+vecka
8A	1	8	6	
8B	5	5	4	
8C	1	8	7	
?		7	9	
9C	1	3	7	
9D	4	2	6	
Summa	12	33	39	45
Fördelning i %	15	39	47	54

Fråga 3 – Vad gör du där om du är där? Aktiviteter? (totalt 89 svar)

Klass	Tjejgrupp	Promenerar	Firar nyår	Umgås m släktingar
8A	2	8	3	1
8B		9		
8C		8		
?		9		
9C		2		
9D		4		
Summa	2	40	3	1
Fördelning i %	2	44	4	1

Fortsättning fråga 3

Klass	Spelar fotboll	Grillar	Inte där / vet ej	Fritidsgård
8A	3	1	2	
8B	1		4	
8C			8	
?			7	
9C	1		8	
9D			7	1
Summa	5	1	36	1
Fördelning i %	7	1	40	1

Fråga 4 – Finns det tillräckligt med aktivitetsmöjligheter i parken?

Klass	Ja	Nej	Vet ej
8A	4	6	5
8B	1	7	6
8C	2	7	7
?		12	4
9C	1	5	5
9D	2	8	2
Summa	10	45	29
Fördelning i %	12	54	34

Fråga 5 – Vad saknas? Till exempel basketplan, skateboardramp, ungdomsgård, grillplatser mm. (93 svar)

Klass	Inget / vet inte	Väldigt nöjd	Mer belysning	Grillplatser
8A	5	3	2	4
8B	8			2
8C	7			2
?				1
9C	7			2
9D	5			
Summa	32	3	2	11
Fördelning i %	34	3	2	13

Fortsättning fråga 5

Klass	Ungdomsgård	Fotbollsplan	Basketplan	Mkt missnöjd
8A	1	3	1	
8B				
8C		4		3
?	2	5		8
9C	1		1	2
9D	2	3	1	1
Summa	6	15	3	14
Fördelning i %	7	16	3	15

Fortsättning fråga 5

Klass	Bassäng	Skateboard	Ta bort högt gräs
8A	1		2
8B	1		
8C	1		
?			
9C		1	
9D			1
Summa	3	1	3
Fördelning i %	3	1	3

Fråga 6 – Känner du dig trygg i Kroksbäcksparken?

Klass	Ja	Nej	Vet ej	Ej svarat
8A	14		1	
8B	4	5	5	1
8C	8	1	6	
?	4	6	6	
9C	8	3	1	
9D	5	2	4	
Summa	43	17	23	1
Fördelning i %	52	20	27	1

Fråga 7 – Går du genom parken på kvällen?

Klass	Ja	Nej	Ibland	Ja+Ibland
8A	2	3	10	
8B	2	7	5	
8C	1	10	5	
?	3	8	5	
9C	4	5	2	
9D	6	4	2	
Summa	18	37	29	47
Fördelning i %	21	44	35	56

Fråga 8 – Hur kan man få parken att kännas tryggare? (91 svar)

Klass	Vet ej/ingen åsikt	Trygg	Ta bort buskar/träd	Nattvandrare
8A	4	1		
8B	8			
8C	11		1	
?	7	1	2	
9C	8			1
9D	9	1	1	
Summa	47	3	4	1
Fördelning i %	52	3	4	1

Fortsättning fråga 8

Klass	Grillplatser	Belysning	Mer aktiviteter	Vakter/stängsel
8A		10	1	
8B		4	1	
8C	1	1	1	
?		5	4	1
9C		1	2	
9D				
Summa	1	21	9	1
Fördelning i %	1	23	11	1

Fortsättning fråga 8

Klass	Bättre skötsel	Fler bänkar
8A		1
8B	1	
8C		
?		
9C	1	
9D		
Summa	2	2
Fördelning i %	2	2

Fråga 9 – Använder dina föräldrar och släktingar parken?

Klass	Ja	Nej	Ibland	Ej svarat	Ja+Ibland
8A		10	4		
8B	2	9	3		
8C	1	12	3		
?		14	2	1	
9C	1	10			
9D	1	8	3		
Summa	5	63	15	1	20
Fördelning i %	6	75	18	1	24

Fråga 10 – Vad gör de där i så fall? (85 svar)

Klass	Vet ej/ingen åsikt	Promenerar	Spelar fotboll	Rånar/Misshandlar
8A	7	5	3	
8B	12		1	
8C	15		1	
?	13	1		1
9C	10	1		
9D	10	2		
Summa	67	9	5	
Fördelning i %	79	11	6	1

Fortsättning fråga 10

Klass	Sex i buskarna	Grillar	Firar nyår
8A		1	1
8B			
8C			
?	1		
9C			
9D			
Summa	1	1	1
Fördelning i %	1	1	1

Fråga 11 – Vad tror du att de saknar i parken? (90 svar)

Klass	Vet ej/ingen åsikt	Bänkar	Belysning	Fritidsgård
8A	11		3	1
8B	11	2		
8C	13			
?	9	1	1	
9C	8	2	2	
9D	9			
Summa	61	5	6	1
Fördelning i %	67	6	7	1

Fortsättning fråga 11

Klass	Fotbollsplan	Falafel	Fler aktiviteter	Missnöjd/allt
8A	1			
8B			1	
8C	1			2
?			4	3
9C		1		
9D				2
Summa	2	1	5	7
Fördelning i %	2	1	6	8

Fortsättning fråga 11

Klass	Papperskorgar	Bassäng
8A		
8B		
8C		
?		
9C		
9D	1	1
Summa	1	1
Fördelning i %	1	1

**Fråga 12 – Skulle du kunna tänka dig att hjälpa till med skötselarbete i parken?
Till exempel krattning, klippa buskar mm.**

Klass	Ja	Nej	Vet ej	Ej svarat
8A	2	7	6	
8B	5	4	5	
8C	3	4	5	4
?	4	3	7	2
9C	2	6	2	1
9D	1	9	1	1
Summa	17	33	26	8
Fördelning i %	20	39	31	10

Fråga 13 – Tror du att din familj eller dina släktingar skulle vilja hjälpa till med skötselarbete av parken?

Klass	Ja	Nej	Vet ej	
8A	1	9	5	1
8B		4	10	4
8C	1	4	7	1
tom	2	6	7	
9C		8	2	1
9D	2	7	2	
Summa	6	38	33	7
Fördelning i %	7	46	39	

Fråga 14 – Har du några förslag på vad som behöver göras i Kroksbäcksparken? (90 svar)

Klass	Vet ej/ingen åsikt	Bassäng	Bättre skötsel	Fotbollsplan
8A	11	1	1	2
8B	12			
8C	12	1	1	1
?	9		3	
9C	8			
9D	10	1		
Summa	62	3	5	3
Fördelning i %	70	3	6	3

Fortsättning fråga 14

Klass	Går ej	Bänkar	Belysning	Fler aktiviteter
8A				
8B		1		1
8C		1	1	5
?	1			2
9C				
9D				
Summa	1	2	1	8
Fördelning i %	1	2	1	9

Fortsättning fråga 14

Klass	Utsmyckning	Lekplats	Grillplatser
8A			
8B			1
8C			
?	3		
9C		1	
9D			
Summa	3	1	1
Fördelning i %	3	1	1

Källförteckning

Tryckta källor

Per Olgarsson, Lars Brattberg, Elisabeth Brenning, Piamaria Hallberg, Lars Sigte, Peter Lundevall, 2006, *Tensta utanför mitt fönster*, Värnamo, Tryck Fälth och Hässler

Fransén, Elsie C, 2001, *Att bryta upp och byta land*, Falun, Natur och kultur

Jan-Öjvind Swahn, Richard Broberg, Sten Carlsson, Richard Broberg, Bernt Douhan, Mátyás Szabó, 1981, *Fataburen*, Uddevalla, Nordiska museet och Skansens årsbok

Ulf Ebbesson, Britta Linebäck, 1997, *Mångfald och ursprung - Rapport från ett multietiskt Sverige*, Norrköping, Statens invandrarverk

Ann Hörsell, 1992, *Migration - Utvandrare och invandrare i gångna tider*, Släkthistoriskt forum 6/92 Årsbok 1992, Stockholm, Norstedts Tryckeri

Margareta Popoola, *Integration, en samtidsspegel*, 2002, Svenska kommunförbundet nr 8, Stockholm, Edita Norstedts Tryckeri

Lina Martinson, Cecilia Svedin, *En hel stad - Om lokala insatsers betydelse för integration i boendet*, 2005, Karlskrona, Boverkets kopiering

Lina Martinson, Cecilia Svedin, *Välkommen till bostadsmarknaden! - En lägesrapport om integration*, 2005, Karlskrona, Boverkets kopiering

Pildammsstråkets förlängning - etapp 1, 2005, Malmö, Malmö Stadsbyggnadskontor

Planer & strategier för Hyllie, 2006, Malmö, Malmö Stadsbyggnadskontor

Otryckta källor

Välkommen, 1997, Powerpointpresentation, Gårdstensbostäder, Göteborg

Internet

Grahn Patrik, 1995, Alnarp, http://www.sundskap.se/scenarier/atta_karakterer_sv.htm

Muntliga källor

Svensson, Jitka, Augusti 2006

Landskapsarkitekt, Malmö Stadsbyggnadskontor, Malmö

Andersson, Per, 4 December 2006

Biträdande rektor på Kroksbäcksskolan, Malmö

Martinsson, Lina, 5 December 2006

Boverket, Karlskrona

Åkerlund, Ulrika, 5 December 2006

Landskapsarkitekt, Boverket, Karlskrona

Larsson, Göran, 12 December 2006

Fastighetschef, MKB Holma, Malmö

Englund, Jan-Erik, 1 Januari 2007

Statistiker, SLU Alnarp

Eriksson, Anki, 19 Februari 2007

Informationsansvarig, Gårdstensbostäder, Göteborg

Elkaly, Mielad, 11 April 2007

Nattvandrare, Kroksbäck, Malmö

Olsson, Kristel, 11 April 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Andersson, Kurt, 11 april 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Zahed, Spozmay, 11 April 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Popal, Ezatullah, 11 April 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Lali, Hafiza, 11 April 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Halinavael, Bibi, 11 April 2007

Boende i kroksbäck, Malmö

Naezmi, Rana, 11 April 2007

Boende i Kroksbäck, Malmö

Parts, Velo, 15 Maj 2007

Landskapsarkitekt, exploateringsenheten, Stockholm Stad

Andersson, Per, 19 Maj 2007

Landskapsarkitekt, Sydväst, Malmö

Bilder

Foton och illustrationer av Pernilla Johansson 2006-2007.

